

Vikingatida dateringar invid Gamla Teatern i Vadstena

L2010:1734

Kv Munkträdgården 2 & Klostersgatan

Vadstena stad och kommun

Östergötlands län

Linnéa Hernqvist

Helén Romedahl

Tekniska och administrativa uppgifter

Fastighet	Munkträdgården 2, Klostergatan
Socken/stad	Vadstena
Kommun	Vadstena
Län och landskap	Östergötland
Lämningsnummer	L2010:1734
Fastighetskartans blad	647 49 50
Koordinatsystem	SWEREF 99TM
Höjdsystem	RH 2000
Mätteknik	RTK-GPS
Typ av undersökning	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
Lst beslut	2022-06-28
Lst dnr	431-617-2022 (Gamla teatern) 431-18341-2021 (Klostergatan)
Lst handläggare	Maria Sjöqvist
ÖLM dnr	0117/22 (Gamla teatern) 0032/22 (Klostergatan)
ÖLM projektnr	002007 (Gamla teatern) 001950 (Klostergatan)
Undersöknings-id	202200856 (Gamla teatern)
Uppdragsgivare	Länsstyrelsen Östergötland
Kostnadsansvarig	Statens Fastighetsverk samt Solör Bioenergi Öst
Projektledare	Helen Romedahl
Biträdande projektledare	Linnéa Hernqvist
Personal	-
Rapportansvarig	Linnéa Hernqvist, Helén Romedahl
Fältarbete	2022-10-17—2022-11-18
Totalt undersöktes	130 löpmeter
ÖM intrasisnr	2022005
Foto	Ja
Fynd	Tillvaratogs ej
Analys	Arkeobotanisk analys, ¹⁴ C-analys
Grafik	Helén Romedahl
Renritning	Johan Levin
Grafisk form	Johan Levin

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.
Upphovsrätt: om inget annat anges gäller Creative Commons licens CC BY.
Villkor på <http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/se>

Vikingatida dateringar invid Gamla Teatern i Vadstena

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning.....	4
Brödernas trädgård.....	4
Från trädgård till teater.....	4
Tidigare arkeologiska undersökningar	6
Munkträdgården 2.....	6
Munkträdgården 1.....	6
Klostergatan.....	6
Syfte och metod.....	6
Undersökningsresultat och tolkningar.....	7
Profil 1 och 2.....	9
Profil 3, 4 och 5.....	11
Profil 6 och 7.....	12
Sträckan 0-22 m.....	12
Sträckan 22-28 m.....	14
Korsningen klostergatan/kyrkogatan.....	15
Slutsatser	15
Tidiga dateringar	16
Referenser	16
Appendix 1. ¹⁴ C-analys	18
Appendix 2. Makrofossilanalys.....	23
Bilaga 1. Ritningar	26
Bilaga 2. Lagerbeskrivningar	38

Omslagsbild: En äldre generation av gårdsplan. Gamla teatern, Vadstena. Foto mot norr, Linnéa Hernqvist, ÖM.

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM
ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD

Box 232 • 581 02 Linköping • 013 - 23 03 00 • www.ostergotlandsmuseum.se

Sammanfattning

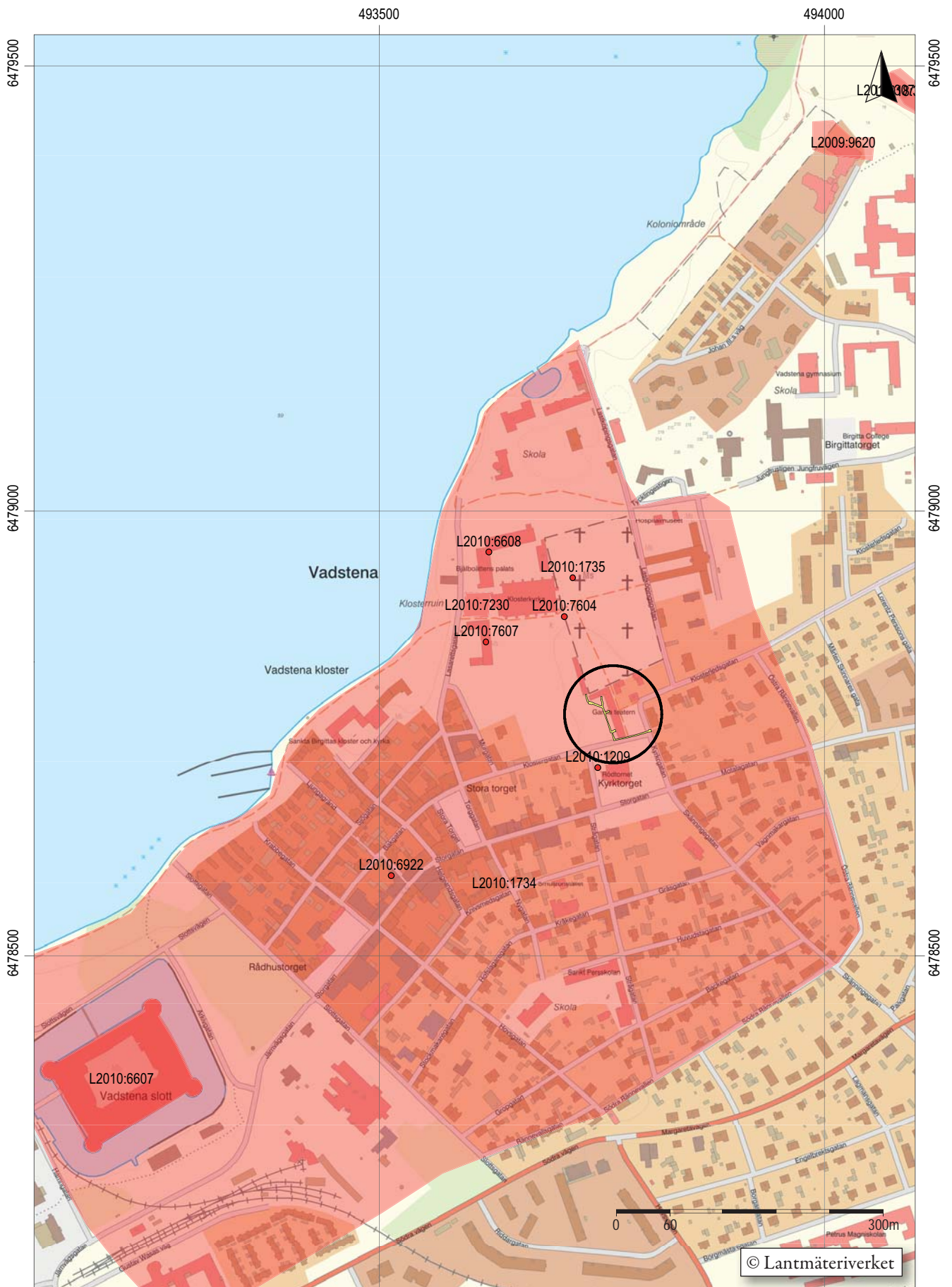
Östergötlands museum har under oktober och november 2022 genomfört två arkeologiska undersökningar i form av schaktningsövervakning i Munkträdgården 2, invid Gamla Teatern, samt i Klostergatan i Vadstena stad. Arbetet utfördes i samband med schaktningar för fjärrvärmeledning. Resultaten från de båda schaktsträckorna samrapporteras i föreliggande rapport.

De äldsta lämningarna på gårdsplanen vid Gamla Teatern var bl a stenfyllda gropar och ett odlingslager. Dessa kunde med hjälp av ^{14}C -analys dateras till 651–773 respektive 887–1014 e Kr (Ua-79738 och Ua-79739). I större delen av schaktsträckan dokumenterades grusiga jordlager med byggavfall som antyder att marken vid flera tillfällen blivit avbanad och utfylld med påförda massor. De yngsta lämningarna utgjordes av gårdsbeläggningar från 1800–1900-talen, däribland en fragmenterad kullerstensläggning.

Schaktsträckan som grävdes i Klostergatan samt korsningen Klostergatan/Kyrkogatan var söndergrävd av tidigare ledningsschakt med undantag för ett litet orört parti i korsningen.

Linnéa Hernqvist och Helén Romedahl
antikvarier

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:6 000.

Inledning

Under oktober och november 2022 har Östergötlands museum utfört två arkeologiska undersökningar i form av schaktningsövervakning invid Gamla teatern (Lst 431-617-2022) samt Klostergatan (Lst 431-18341-2021) i Vadstena stad. Det aktuella området ligger inom Vadstenas medeltida och historiska stadsområde, L2010:1734, och inom den sydöstra delen av Vadstenas klosterområde. Arbetet utfördes på uppdrag av Länsstyrelsen Östergötland. Statens fastighetsverk (SFV) stod för de arkeologiska kostnaderna invid Gamla teatern medan Solör Bioenergi öst bekostade arbetet i Klostergatan. Resultaten från de båda schaktsträckorna samrapporteras i föreliggande rapport. Ansvariga för fält- och rapportarbetet var Linnéa Hernqvist och Helén Romedahl. Rapport samt schaktsträckor återfinns i Fornreg under Lst dnr 431-617-2022 och/eller undersökningssid 202200856.

Områdesbeskrivning

Det äldsta skriftliga belägget för orten Vadstena är från år 1268. Då fanns här ett betydande kungligt gårdskomplex med en palatsbyggnad. År 1346 donerade kung Magnus Eriksson och drottning Blanka (Blanche av Namur) gården för att Heliga Birgittas kloster skulle etableras på platsen (Fritz 2000a:59ff). Palatset och området kring detta var under 1950- och 60-talen föremål för arkeologiska undersökningar (Anderson 1972). Då hittades bland annat ett engelskt mynt daterat till 978–1016 e. Kr. Fyndet antyder att gårdens ursprung kan sökas i slutet av vikingatiden (Stibéus 2000:45ff). Vadstena fick stadsprivilegier år 1400 och är den yngsta av Östergötlands sex medeltida städer. Vid denna tidpunkt var emellertid orten i praktiken redan en stad då en stadslignande bebyggelse vuxit fram kring det nybildade klostret. Detta började byggas i slutet av 1360-talet och invigdes år 1384 (Fritz 2000b:72-84).

Bebyggelsen, i form av bostadshus och stall, kom att tätna kring klosterkyrkan under 1400-talet. Med 1423 års stadsbrand i färskt minne varnade man för brandrisken. Men det var först 1451 som ett kungligt påbud utfärdades varefter många byggnader revs eller flyttades så att klostret fick en frizon på 54 m (Sigurdsson & Zachrisson 2012).

Brödernas trädgård

Det aktuella undersökningsområdet ligger inom Vadstena klosterområde, närmare bestämt inom dess sydöstra hörn. Vidare ansluter det till den mur som begränsar klosterområdet åt söder, utmed Klostergatan och åt väster utmed Murgatan. Det aktuella området kom att införlivas i munkarnas fruktträdgård i början av 1500-talet. Innan dess var den södra delen av klosterträdgården bebyggd med hus. En gata kallad ”stora gatan vid brödernas trädgård” ska ha passerat förbi bebyggelsen, men läget för gatan är inte bekräftat. Ett förslag på sträckning gjordes vid en undersökning i västra delen av kvarteret år 2013 baserat på nygjorda fynd tillsammans med tidigare arkeologiska observationer (Karlsson 2015:15 och där anförd litt.). Förslaget var en gata i öst-västlig riktning som i så fall skulle korsa ungefär över mitten på nu aktuell schaktsträcka.

I samband med reformationen och fördrivningen av systrarna övergick klostret i statlig ägo. På 1640-talet inrättades ett krigmanshus i delar av fastigheten. På den äldsta bevarade kartan över Vadstena, upprättad 1642, benämns området fortfarande som Klåsterträdgården vilket tyder på att området då var relativt oförändrat sedan klostertiden (Sigurdsson & Zachrisson 2012:129).

Under 1700-talet gjordes flera uppmätningar över klosterområdet och trädgårdarna finns beskrivna i flera syneprotokoll (Sigurdsson & Zachrisson 2012:136ff). På stadskartan från 1705 har lantmätaren ritat in Munkträdgården och markerat den som trädbeväxt, se figur 3. I beskrivningen till samma karta skriver han bland annat att det är en vacker trädgård, omsluten av en tegelmur och att det växer såväl unga som gamla fruktbärande träd där (Eekbom 1979).

Från trädgård till teater

Under första halvan av 1800-talet byggdes en teater på den här delen av den f.d. klosterträdgården. Byggnaden uppfördes 1825 som assemblélokal, dvs festlokal och är en av de äldsta bevarade landsortsteatrarna i Sverige. År 1847 byggdes teatern om och den renoverades 1940 (Höggqvist 1981). Under 1986 utfördes en fasadrenovering. Vid denna konstaterades att huset sannolikt uppförts mot den gamla klostermuren på en längd av ca 38 m. Resterande väggar utgörs av fackverkskonstruktion från 1800-talet (Löfgren-Ek 1986).

Tidigare arkeologiska undersökningar

Munkträdgården 2

I anslutning till aktuellt undersökningsområde genomfördes schaktningsarbeten för nytt avlopp år 2000. Schaktet går direkt öster om nu aktuell schaktsträcka och överlappar delvis. I samband med grävningen genomfördes en arkeologisk undersökning (Feldt 2001). Sammanfattningsvis kunde fem faser utläsas från lämningarna; äldst var en mindre nedgrävning. Därefter sker en planering av området och en stenrad tillkom. Ett kulturlager börjar avsättas. Därefter sker en omfattande planering av området och kulturlager schaktas sannolikt bort. I samband med det jämnas ytan till vilket syns av ett kulturlager med utfyllandskaraktär. Byggnadsavfall läggs ut i ytan närmare Klostergatan. Som yngst identifierades en stenvägg som syntes i delar av schaktet (Feldt 2001:10).

I samband med att man renoverade Gamla teatern gjordes en antikvarisk kontroll när ny VA-ledning skulle grävas ned inom Munkträdgården 2 år 1986. Av den 105 m långa schaktsträckan kunde 40 m bevarad lagerföljd följas, bl a ett odlingslager sannolikt från den senmedeltida klosterträdgården (Broberg 1986).

I november 2020 genomfördes en schaktningsövervakning när en spillvattenledning skulle bytas ut på innergården vid teaterns husfasad. Majoriteten av schaktet utgjordes av återfyllda massor med grus och sand. En liten sekvens med kulturlager fanns emellertid bevarad. Två av skikten var tydliga odlingslager och visade bl a innehåll av odlade kryddor, rotfrukter och medicinalväxter (Romedahl 2021).

Munkträdgården 1

I samband med arkeologiska undersökningar och observationer under tidigt 1900-tal har man hittat lämningar efter ovan nämnd medeltida bebyggelse som legat på platsen som under 1500-talet blev en del av klosterträdgården (Karlsson 2015 och där anförd litt; Eekboom 1979).

I samma del av kvarteret genomfördes en arkeologisk förundersökning under 2012-2013. Vid undersökningen påträffades flera nivåer med kulturlager. Till den

äldsta fasen hör ett odlingslager. Förkolnat sädeskorn i lagret har daterats till 1260-1390 e Kr. Under denna period låg området nära det kungliga palatset och senare det nybildade klostret. Till en yngre fas har en gårdsplan, en möjlig syllstensrad samt ett brandlager kopplats. Ett förkolnat sädeskorn från brandlagret har daterats till 1290-1420 e Kr och lämningarna har tolkats höra samman med den bebyggelse som legat i området före munkträdgårdens utvidgning i början av 1500-talet. Dessa lämningar överlagrades av ytterligare ett odlingslager. Lagret bör kopplas samman med munkträdgården alternativt senare tiders odling i området, dock senast fram till mitten av 1800-talet då tomten åter bebyggdes (Karlsson 2015).

Klostergatan

År 1995 genomfördes en omfattande undersökning när VA-ledningar skulle bytas ut i Klostergatan. Schaktet avslutades i öst i linje med teaterbyggnaden. Vid porten i klostermuren som leder in till teatern dokumenterades flerskiktade kulturlager. Därutöver hittades en träbeläggning med plankor tolkad som en äldre gatunivå (Hörfors 2011).

Syfte och metod

Syftet med undersökningen var att förhindra att fornlämning skadades i samband med arbetsföretaget men om detta var oundvikligt skulle fornlämningen dokumenteras med en vetenskaplig metod avseende karaktär och omfattning samt om möjligt dateras.

Den arkeologiska undersökningen utfördes som en schaktningsövervakning varvid framkomna lämningar undersöktes och dokumenterades i plan och sektion. Åtta sektionsritningar upprättades över schaktsträckan (profil 1-8, Bilaga 1). RTK-GPS har använts för positionsbestämning. Prover för makrofossilanalys och C14-analys samlades in. Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.

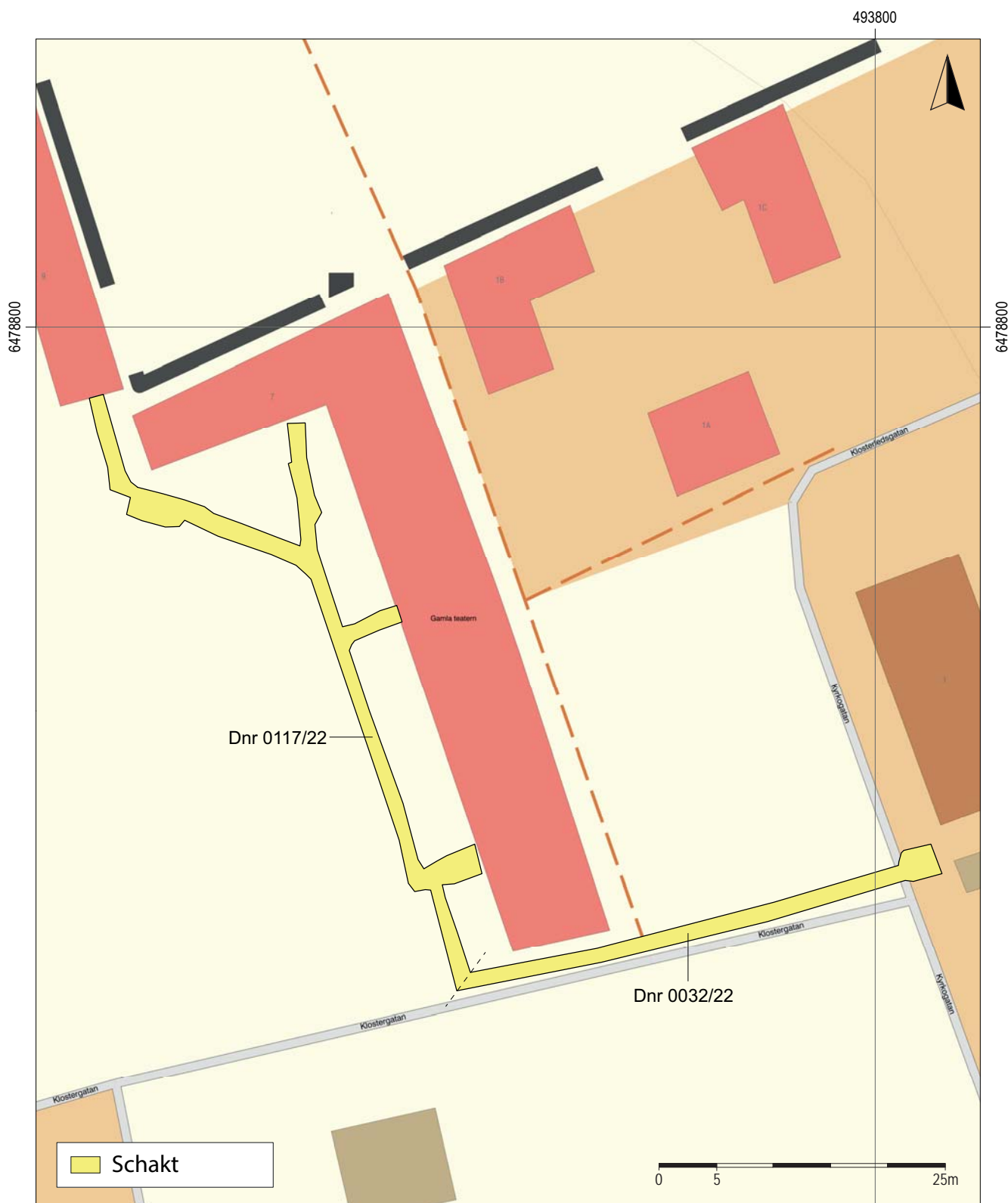
Fyra jordprover har analyserats för makroskopiskt innehåll av Stefan Gustafsson, Arkeologikonsult (Appendix 1).

Två uttag från den makroskopiska analysen samt ett obränt benskickades på ¹⁴C-analys vilken har genomförts av Ångströmlaboratoriet, Uppsala universitet (Appendix 1).

Undersökningsresultat och tolkningar

Inom Munkträdgården 2, på den nuvarande gårdsplannen vid Gamla teatern, var delar av schaktet utschaktat av äldre ledningsdragningar, däribland ett schakt för avloppsledning 2000 som varit föremål för en arkeologisk

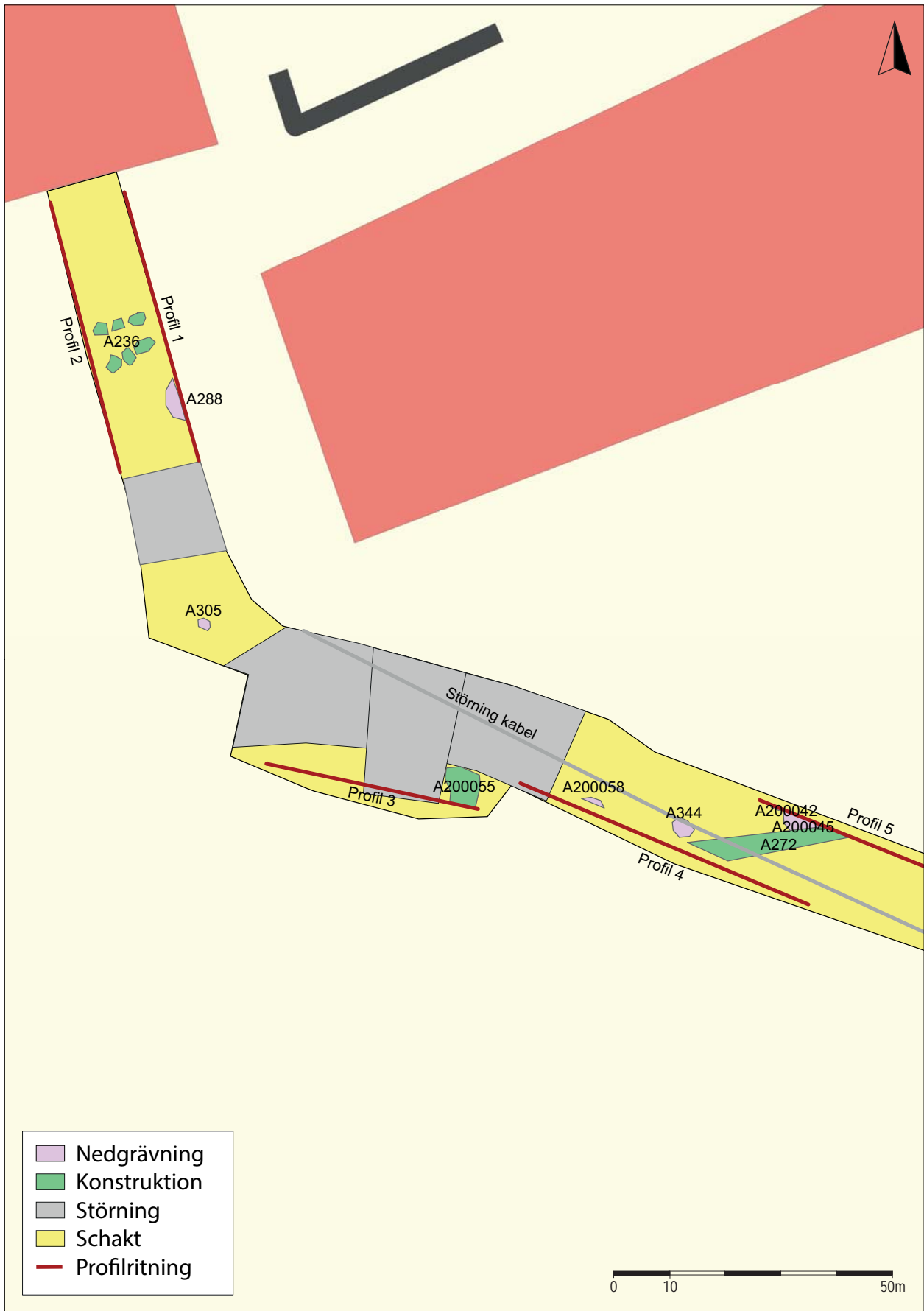
undersökning år 2000 (Feldt 2001). Steril marknivå nåddes på ca 0,60 m djup under gårdsplansgruset. Schaktsträckan som grävdes i Klosterergatan till korsningen Klosterergatan/Kyrkogatan var närmast helt söndergrävd med undantag av ett litet orört parti i korsningen. Undersökningsresultatet presenteras i korrekt stratigrafisk ordning, d v s från de äldsta till de yngsta lämningarna.

Figur 4. Schaktplan. Skala 1:500.

Figur 5. Schaktplan över kv munkträdgården 2 med framkomna nedgrävningar, konstruktioner och sektionsritningar markerade. Skala 1:250.

Figur 7. Schaktplan, detalj. Skala 1:100.

avgöra (L5 profil 2/L2 och L4 profil 1). Lagret tolkas som odlingslager. I jordprov som analyserats för makrofossil hittades två små fragment av sädeskorn samt träkol från hassel. Materialet tolkas enligt Gustafsson som hushållsavfall (Gustafsson 2023, Appendix 2). Hushållsavfallet kan tolkas som jordförbättring som slängts ut på en odlingsyta. Ett sädeskorn i lagret kunde med hjälp av ^{14}C -analys dateras till 887–1014 e Kr (Ua-79738, 2 sigma).

En större grop har grävts igenom odlingslagret. Den hade en fyllning av sand, sten och även något tegelkross. Den var 0,8 m bred och 0,5 m djup (L7, profil 1/A288)

Mellan 2 och 4 m på profil 1 över grop A288 var det omrört och de stratigrafiska förhållandena var svåra att urskilja.

Den yngsta kontexten var ett 0,1 m tjockt grus- och sandlager, följt av nuvarande gårdsplangrus.

Profil 3, 4 och 5

Där schaktet kröktes söder om störning A200083 skedde ett skifte i lagerföljden. Äldst i den stratigrafiska sekvensen var två skikt av grusiga kulturlager med utfyllnadskaraktär. De vilade på undergrunden på ca 0,60 m djup och var sammantaget 0,2-0,4 m tjocka (L6 och L7). Båda lagren var mörkt brungrå och innehöll tegelkross, kalkbruk och kol med inslag av grus och enstaka djurben. Det nedre av dem var grusigare och innehöll en del småsten. Det gick inte att utreda hur de förhåller sig till odlingslagren i profil 1 och 2 eftersom lagerföljden genombrutits av störningen. De tolkas som påförda fyllnadslager utlagda vid planering av området.

Nästa händelse är en rund och 0,8 m i diameter stor grop som grävts genom lagren och som inte har avgränsats åt norr (L2, profil 5/A200045). Vid återfyllning har den fyllts med samma material som de lager den grävts igenom, samt stora stenar.

Figur 8. Helen Romedahl undersöker lämningarna i norra delen av schaktsträckan. Foto mot N, Linnéa Hernqvist, ÖM.

Figur 9. Nedgrävning A200045/L2, profil 5. Fotot är taget när gropen undersökts ned till cirka hälften. Återfylld med samma jordmaterial som gropen grävts igenom. Vänster om den skymtar stenskott stolphål A200042/L6, profil 5 som tillsammans med A344 och A200058 bildar en stolphålsrad i Ö-V riktning. Foto mot N, Linnéa Hernqvist, ÖM.

Efter att gropen fyllts igen grävs en rad med (minst) tre stenskodda stolphål (L5, profil 4/A200058, A344 och L6, profil 5/A200042). De framkom på 0,20-0,40 m under markytan. De liknade varandra till utseendet och har liksom A200045 grävts igenom underliggande kulturlager men hade en avvikande fyllning med gul sand, sten och något tegelfragment. Stolphålsraden bildar en öst-västlig linje. I A344 var smuliga trärester, troligen en rest av stolpe, och en bit fönsterglas.

På samma stratigrafiska nivå som stolphålen var en kullerstensläggning som var bevarad på flera ställen i schaktsträckan, anlagd i sättsand. Stenläggningen låg grunt på 0,15–0,20 m djup under markytan (se t ex L4 och L5 profil 3, L9 och L4 profil 4). På vissa ställen fanns bara sättsanden kvar efter att stenarna har blivit bortplockade. En av stenläggningsresterna (A272) hade formen av en halvmeter bred ”remsa” (ÖNÖ-VSV). Den ligger i samma riktning som fasaden till Gamla teatern norr om schaktet.

Över stenläggningen var grus- och sandlager, följt av nuvarande gårdsplangrus.

Profil 6 och 7

Sträckan 0-22 m

Här var stratigrafin i stort sett samma som profil 3, 4 och 5 med samma sandiga utfyllnadslager som fortsatte här (L5 och L4). I norra delen av profil 7 var ett större inslag av raseringsmaterial i L5 vilket avtog vid ca 9 m.

Vid 13,5–15 m var ett 1,5 m brett dike som grävts genom de sandiga kulturlagren L5 och L4 och är med andra ord yngre. Diket gick i öst-västlig riktning (A609). I dikesfyllningen var ett mörkt, svartgrått sandigt lager med småsten, tegel, kalkbruk, kol och sot (L17, se figur 14 och 15). Samma material som fanns i diket fortsatte som en lagerhorisont med stor utbredning åt söder i schaktsträckningen till 25 m och var 0,1–0,2 m tjockt (L17).

Över det har man påfört raserat byggmaterial och sand (tegel, kalkbruk, spik, grus, sten, kol m.m.) i 0,05–0,10 m tjocka skikt (mellan 7–10 m i profilen, L9 och L10). Över det var ett skikt med grågrön lera blandad med sand, grus, småsten och tegelkross mellan 8–15 m i profilen.

Figur 10 och 11. På flera ställen i schaktet var rester efter en kullerstensläggning. Vid vissa ställen fanns bara sättsanden till stenläggningen kvar. På samma nivå var stenskodda stolphål, ett syns nederst i bild (A344). Foto mot N respektive Ö, Linnéa Hernqvist, ÖM.

Figur 12. Stenläggning A474. Rännan ligger i linje med en "skarv" i byggnaden. På stenläggningen låg en del av en järnkniv, spik, en bit flintgods och en bit fönsterglas. Foto mot Ö, Linnéa Hernqvist, ÖM.

Ovanpå leran fanns rester av samma kullerstensläggning som längre norrut i schaktet (A474/L13, jmf t ex L4 och L5 profil 3). Den bestod av 0,10–0,15 m stora stenar inom en 1,5 x 1,2 m stor yta i plan. Stenarnas topp låg på 0,2–0,3 m under markytan. I mitten var en ränna i ÖNÖ-VSV riktning byggd med 0,2 m stora stenar. Rännan låg i linje med en "skarv" mellan två huskroppar i teaterbyggnaden (se figur 12). Den ligger också riktad på samma sätt som "stenläggningsremsan" A272, d v s i samma riktning som den norra huskroppens vägg.

Över stenläggningen fanns ett tunt brukningslager av gråbrun lerig sand med inslag av grus och träfragment. Det låg som ett tunt skikt ovanpå och mellan stenarna (L14). På stenläggningen, i L14, hittades en järnkniv med avbruten tånge, en bit planglas, en järnspik och en skärva flintgods. Över L14 var flera strimmiga och tunna sandskikt som tolkas ha blivit avsatta i rännan (L15).

Fynden, stratigrafin och relationen till teaterbyggnaden tyder på att stenläggningen är lagd under 1800-talet. Den har sedan (delvis) tagits bort när gårdsplanen ändrats om och täckts över med nya beläggningar av sand och grus.

Figur 13. Stenläggning A474. Foto mot SV, Linnéa Hernqvist, ÖM.

Sträckan 22-28 m

Den äldsta händelsen inom den här delen av schaktsträckan var en ca 0,8 m i diameter stor grop som framträdde mot undergrunden på 0,6 m djup, mellan 22–23 m i profilen (A509/L22b). Den hade fyllts med lucker ljusbrun silt med stort inslag grus, småsten, några större stenar och måttligt med djurben, en djurtand kunde med hjälp av ¹⁴C-analys dateras till 1418–1473 e Kr (Ua-79740, 1 sigma).

Makrofossilanalysen visade ett innehåll av bl a fyra små sädeskornsfragment och träkol från ek och gran. Gropen ligger mycket nära en annan nedgrävning dokumenterad vid avloppsgrävningen 2000 vilken bör ha legat ca 1,5 m åt sydöst vid en jämförelse med sektionsritningarnas läge. Den var fylld med fet kulturjord (Feldt 2001).

Härvid skedde ett skifte i lagerföljden. Lager 5 upphör och istället är ett kulturlager av brun siltig, lucker och grusig sand (L22a), lik L5 i sammansättningen, som vilande på och var infiltrerad mot undergrunden.

Det gick inte att se en lagergräns mellan fyllningen i gropen och L22a. L22a fortsatte ända fram till stort parti i söder. Makrofossilanalys av jordprov från L22a innehöll en förkolnad kärna av råg samt träkol från ask. Provet innehöll även fiskben. Materialet tolkas enligt Gustafsson (2023, Appendix 2) som hushållsavfall. L22a var grusigt och inte så humöst och påminnde mer om ett utfyllnadslager med inslag av matjord, snarare än ett odlingslager.

Över L22a var L17. Vid 19 m i profilen, över L17, var ett lager som innehöll byggnadsavfall i södra delen: hela och halva tegelstenar, takpannor, murbruk/kalkbruk och cementliknande bruk i bitar och större sjok, sten och spik (L21). I norra delen bestod lagret av mestadels gul homogen sand. Det sträckte sig ända fram till störningarna i söder. Vid en jämförelse med 2000 års grävning har samma lager dokumenterats ända fram till porten ut mot Klostergatan (Feldt 2001).

Ovanpå det var totalt 0,20 m tjocka grus- och sandlager, följt av nuvarande gårdsplangrus.

Figur 14 och 15. Dike A609/L17 profil 7. Foto mot V, Linnéa Hernqvist, ÖM.

Figur 15. Dike A609/L17 profil 7. Foto mot NV, Linnéa Hernqvist, ÖM.

Figur 16. Schaktsträckan i Klostergatan var utschaktad, förutom en liten del av den östra änden av schaktet, i korsningen Klostergatan/Kyrkogatan (nederst till höger i bild syns kulturlager). Foto mot V, Linnéa Hernqvist, ÖM.

Korsningen klostergatan/kyrkogatan

Schaktsträckan som grävdes i Klostergatan samt korsningen Klostergatan/Kyrkogatan var söndergrävd av tidigare ledningsschakt med undantag för den norra schaktväggen och ca en halvmeter i plan. Under 0,25 m tjocka bärlager var ett lerigt grått lager som var 0,3 m tjockt, följt av bottenleran. Schaktväggen dokumenterades i sektion (profil 8).

Slutsatser

Undersökningsresultatet bekräftade till stor del det som observerats vid 2000 års undersökning precis öster om nu aktuellt schakt. Mycket tyder på att ytan har genomgått bortschaktning av jordmaterial som lämnat de djupaste och äldsta nedgrävningarna kvar, sedan har sandiga och grusiga lager med byggnadsavfall i lagts ut för utfyllnad i flera omgångar. Det är möjligt att eventuella kulturlager kan ha blivit bortschaktade i samband med detta, vilket även föreslås av Feldt (2001).

Inga spår av den ovan nämnda medeltida vägen, som föreslagits kan ha passerat aktuell schaktsträcka utifrån fynd i västra delen av kvarteret, hittades vid undersökningen. Då äldre lager verkar ha schaktats bort finns dock risken att lämningar efter vägen kan ha grävts bort i senare tid inom den här ytan. Troligen har ytan påverkats mycket när teatern byggdes på 1820-talet.

En kullerstensläggning, som är samtida med teaterbyggnaden, läggs sedan ut på ytan. Till samma fas kopplas en stolphålsrad med stenskodda stolphål, se L5, profil 4, A344 och L6, profil 5. Därefter fylls delar av ytan ut och nya skikt med sand och grus för gårdsplanen läggs ut.

Den norra delen av schaktsträckan verkar dock inte ha påverkats av urschaktning lika hårt eftersom ett intakt odlingslager finns kvar (se profil 1 och 2). Vid tidigare undersökningar i kvarteret har man dokumenterat odlingslämningar från munkarnas trädgård som liknar detta kulturlager (se t ex Romedahl 2018).

Tidiga dateringar

Två av lämningarna i schaktets norra del (profil 1 och 2) fick dateringar som förtjänar en kommentar. Inom detta schaktparti fanns tre stenfyllda, ca 0,4–0,7 m breda och 0,3 m djupa, gropar. Ett fragment av björk från en av dessa fick en datering till 651–773 e. Kr. Över groparna följde sedan ett matjordsaktigt kulturlager. Ett förkolnat sädeskorn från detta lager fick en datering till 887–1014 e. Kr. Det rör sig därmed om vikingatida lämningar. I undersökningsområdets närhet finns andra lämningar som hamnar inom samma tidsintervall.

Ca 200 m norrut ligger det sk Bjälboättens palats – en kunglig privat egendom som uppförs i tegel mellan 1250 – 1275 (idag inrymmer bygganden Sancta Birgitta Klostermuseum). Det är okänt huruvida platsen varit bebyggd före uppförandet av palatset. Ett par lämningar kan dock tala för detta. Den ena är ett engelskt mynt präglat 978–1016 e. Kr som hittats inom området (Stibéus 2000:45ff) samt de kraftiga stenskodda stolphål som påträffades under den äldsta golvnivån i palatsets östra del. Stolphålen har tolkats ingått i ett äldre stolpburet hus (Andersson 1972:11, 33). Utmed palatsets östra del (fastighet Örtagården 1:11) gjordes år 2013 en arkeologisk undersökning och i samband med denna dokumenterades bl a ett kulturlager på 0,6 m djup. I lagret fanns bl a två korn av brödvete som med hjälp av ¹⁴C-analys daterades till perioden 780–890 e. Kr respektive 720–960 e. Kr. Dateringen av brödvetet stärker antagandet att det funnits bebyggelse inom området före palatsets tillkomst. Väl värt att notera är också att det även här fanns två gropar varav den ena, i likhet med de som berördes vid nu redovisad undersökning, var fylld med sten. Någon datering gjordes inte men de bedömdes som yngre än det kulturlager som daterats till 720–960 e. Kr (Karlsson 2015:9).

Strax söder om undersökningsområdet låg sockenkyrkan S:t Per. Kring 1830 revs delar av denna gotiska tegelkyrka men dess torn fick stå kvar. Idag ingår det i byggnaden Rödtornet (Hasselmo 1982:13). Tegelkyrkan har haft en romansk föregångare. Huruvida det funnits en gård eller en by i närheten av sockenkyrkan är i skrivande stund okänt. Vid en arkeologisk undersökning på parkeringen öster om Rödtornet (området för den gamla kyrkogården) påträffades två fragment av en och samma kalkstenshäll. Hällen var ristad med djurornamentik och runor och tolkas ha ingått som en lockhäll till ett tidigkristet gravmonument. Rent stilmässigt placerar den sig i vikingatiden. Fyndet tyder

på att det funnits en föregångare till den romanska stenkyrkan redan på 1000-talet (Sjöquist 2015:12–13). Mot bakgrund av ovan beskrivna kan man således konstatera att det finns ”ett brus” av vikingatid – tidig medeltid i undersökningsområdets omedelbara närhet, dvs lämningar som är samtida med vissa från aktuell undersökning. En tidig datering (708 – 955 e. Kr) fick även ett fragment brödvete från ett jordlager i dagens Slottsgatan (Romedahl, i manus). Talar dessa dateringar för en tidig etablering (by) i det som senare kom att bli Vadstena stad?

Referenser

- Anderson, I. 1972. *Vadstena gård och kloster. 1.* Text. KV-HAA. Stockholm.
- Eekbom, J. 1979. Beskrivning till 1705 års karta över Vadstena. *Källor till Vadstenas historia Nr 1.* Föreningen Gamla Vadstena. Vadstena.
- Feldt A-C. 2001. *Nytt avlopp vid Gamla teatern.* Kv Munkträdgården 2/Klostergatan 7, Vadstena. Östergötlands museum. Rapport 2001:99
- Fritz, B. 2000a. Det medeltida Vadstena. I: Söderström G (red). *600 år i Vadstena. Vadstena stads historia från äldsta tider till år 2000.* Västervik.
- Fritz, B. 2000b. Klostret byggs och staden växer fram. I: Söderström G (red). *600 år i Vadstena. Vadstena stads historia från äldsta tider till år 2000.* Västervik.
- Karlsson, E. 2012. *Vikingatida brödvete vid palatset.* Östergötlands museum. Rapport 2015:12.
- Karlsson, E. 2015. *Odling och bebyggelse i Munkträdgården.* Östergötlands museum rapport 2015:27.
- Löfgren-Ek, A. 1986. Översiktlig fasaddokumentation, Gamla teatern i Vadstena. Arkivhandling. Östergötlands museum.
- Hörfors, O. 2011. *Från teatern till pizzerian. Nya VA-ledningar i Klostergatan.* RAÄ 21, Klostergatan, Vadstena stad och kommun, Östergötlands län. Arkeologisk förundersökning. Rapport 2011:52. Östergötlands museum
- Romedahl, H. 2021. *Medicinalväxter och kryddor i Munkträdgården.* L2010:1734, Kv Munkträdgården 2, Vadstena stad och kommun, Östergötlands län. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. Rapport 2021:15. Östergötlands museum

Sigurdsson, J & Zachrisson, S. 2012. *Aplagårdar och klosterliljor. 800 år kring Vadstena klostets historia.*

Sjöquist, M. 2015. *Arkeologi kring Rödornet. Den romanska och den gotiska kyrkan S:t Per.* Östergötlands museum. Rapport 2015:60.

Stibeus, S. 2000. Vadstena före staden. I: Söderström G (red). *600 år i Vadstena. Vadstena stads historia från äldsta tider till år 2000.* Västervik.

Lantmäteristyrelsens arkiv (LMS)

LMSD121-1:4. Stads-karta upprättad år 1705. Vadstena stad, Östergötlands län.

Appendix 1. ^{14}C -analys

Uppsala 2023-10-02

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Lägerhyddsvägen 1

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Hemsida:
<http://www.tandemlab.uu.se>

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Helén Romedahl
Östergötlands länsmuseum
Avdelningen för arkeologi och byggnadsvård
Box 232
581 02 LINKÖPING

Resultat av ^{14}C datering av makrofossil, träkol och obränt ben från Gamla teatern, Örtagården 1, Vadstena, Östergötland. (p 5331)

Förbehandling av makrofossiler:

1. 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
2. 0.5 % NaOH tillsätts (1 h, 60 °C). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ^{14}C -innehållet i acceleratorn förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 3, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

Förbehandling av träkol:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (10 h, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ^{14}C -innehållet i acceleratorn förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 3, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

Förbehandling av obrända ben:

1. Mekanisk rengöring av ytan (skrapning, ev. sandblästring).
2. Ultraljudstvätt i avjoniserat vatten (pH 3).
3. Krossning i mortel.
4. 0.8 M HCl tillsätts, omrörning (30 min, cirka 10 °C) (apatit bort). Löslig fraktion benämns fraktion A.
5. Olöslig fraktion tillsätts vatten, pH 3, och värms under omrörning (8 h, 90 °C). Olöslig del benämns fraktion C och löslig del benämns fraktion D. Fraktion D bör ge den mest relevanta åldern eftersom det mesta av benmaterialets organiska del ("kollagenet") återfinns här. Övriga fraktioner kan emellertid ge information om föroreningars inverkan och bör i kritiska fall dateras. Det kemiska utbytet i de olika stegen kan också ge en vägledning om dateringsresultatets pålitlighet genom att benmaterialets kemiska kvalitet därigenom kan bedömas.

Den fraktion som ^{14}C -bestäms i acceleratorn förbränns till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen D daterats.

RESULTAT

Labbnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰}$ V-PDB	^{14}C ålder BP
makrofossil			
Ua-79738	200023	-23,6	1 104 ± 29
träkol			
Ua-79739	200015	-25,9	1 327 ± 29
obrönt ben			
Ua-79740	A509	-22,4	456 ± 29

Med vänliga hälsningar

Melanie Melanie Mucke
2023.10.04
Mucke 13:04:07 +02'00'

Melanie Mucke/Daniel Primetzhofen

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Lägerhyddsvägen 1

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Hemsida:
<http://www.tandemlab.uu.se>

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Uppsala 2023-10-02

Helén Romedahl
Östergötlands länsmuseum
Avdelningen för arkeologi och byggnadsvård
Box 232
581 02 LINKÖPING

Resultat av isotopanalys av obränt ben från Gamla teatern, Örtagården 1, Vadstena, Östergötland. (p 5331)

Förbehandling av obrända ben:

1. Mekanisk rengöring av ytan (skrapning, ev. sandblästring).
2. Ultraljudstvätt i avjoniserat vatten (pH 3).
3. Krossning i mortel.
4. 0.8 M HCl tillsätts, omrörning (30 min, cirka 10 °C) (apatit bort). Löslig fraktion benämns fraktion A.
5. Olöslig fraktion tillsätts vatten, pH 3, och värms under omrörning (8 h, 90 °C). Olöslig del benämns fraktion C och löslig del benämns fraktion D. Fraktion D bör ge den mest relevanta åldern eftersom det mesta av benmaterialets organiska del ("kollagenet") återfinns här. Övriga fraktioner kan emellertid ge information om föroreningsinverkan och bör i kritiska fall dateras. Det kemiska utbytet i de olika stegen kan också ge en vägledning om dateringsresultatets pålitlighet genom att benmaterialets kemiska kvalitet därigenom kan bedömas.

Den fraktion som ^{14}C -bestäms i acceleratorn förbränns till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen D daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{15}\text{N}\text{‰ AIR}$	C:N
Ua-79740	A509	5,5	3,2

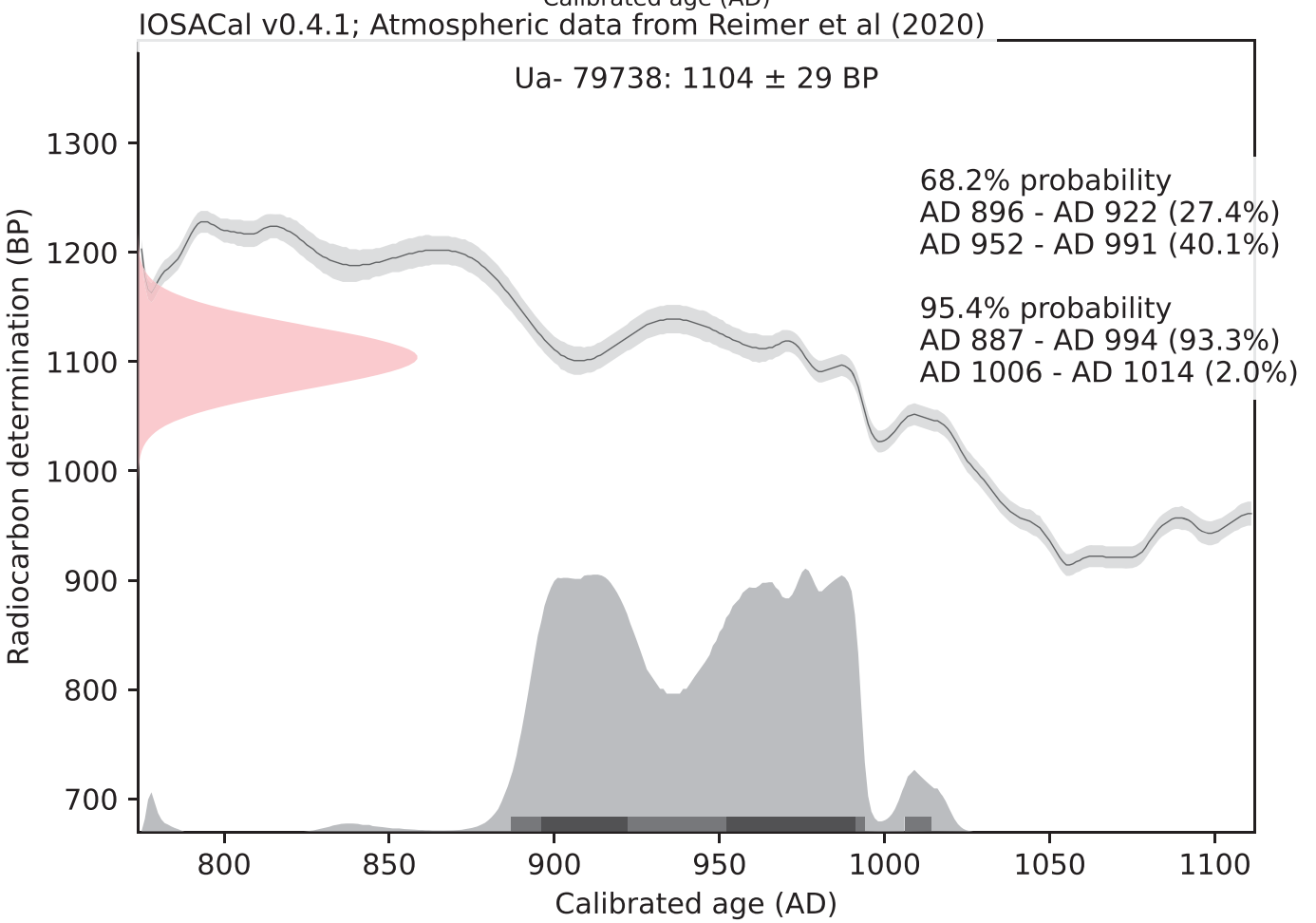
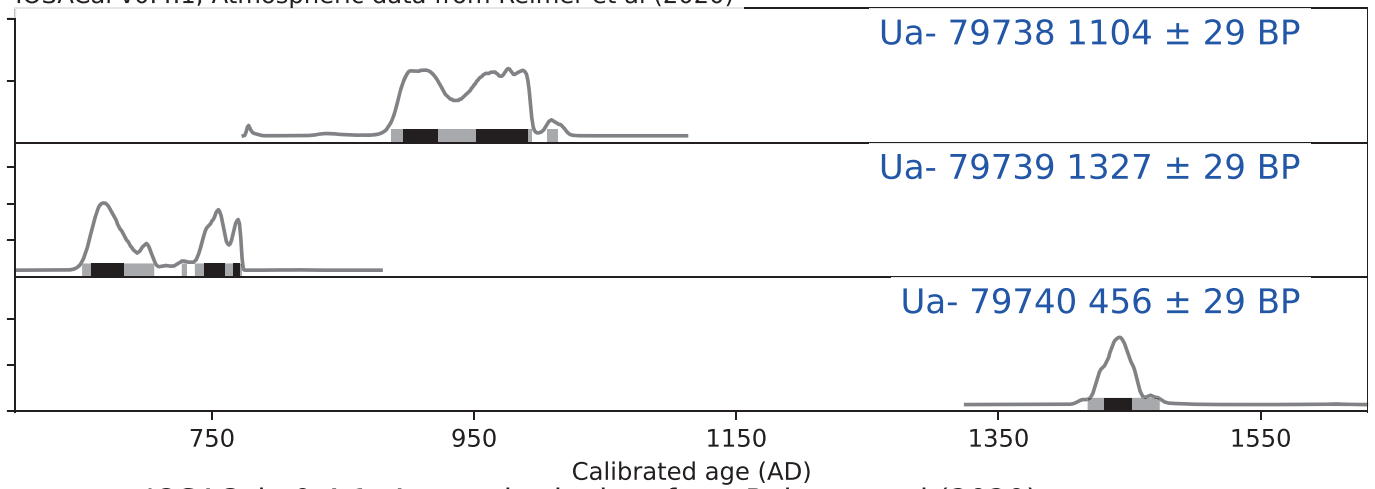
Med vänliga hälsningar

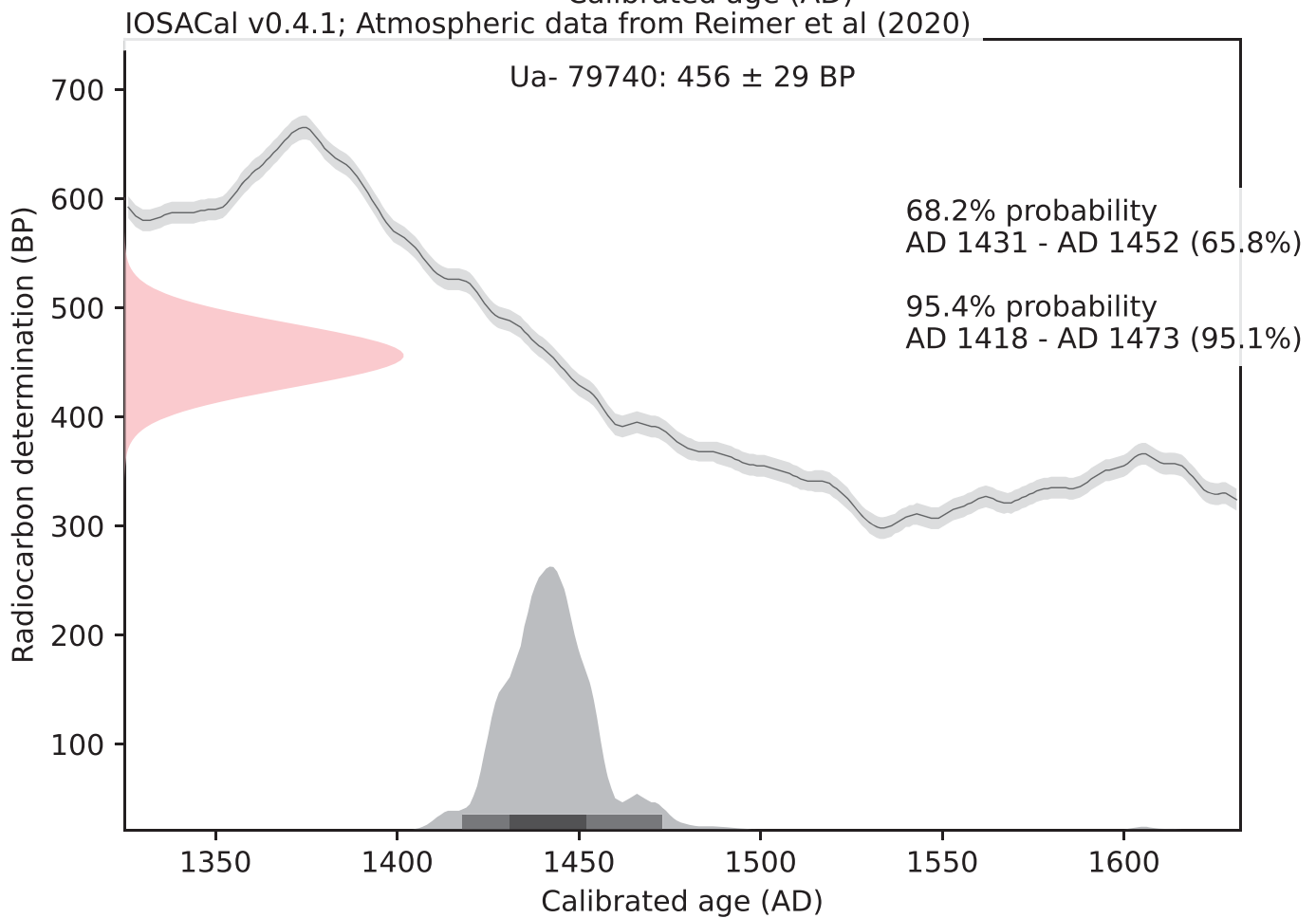
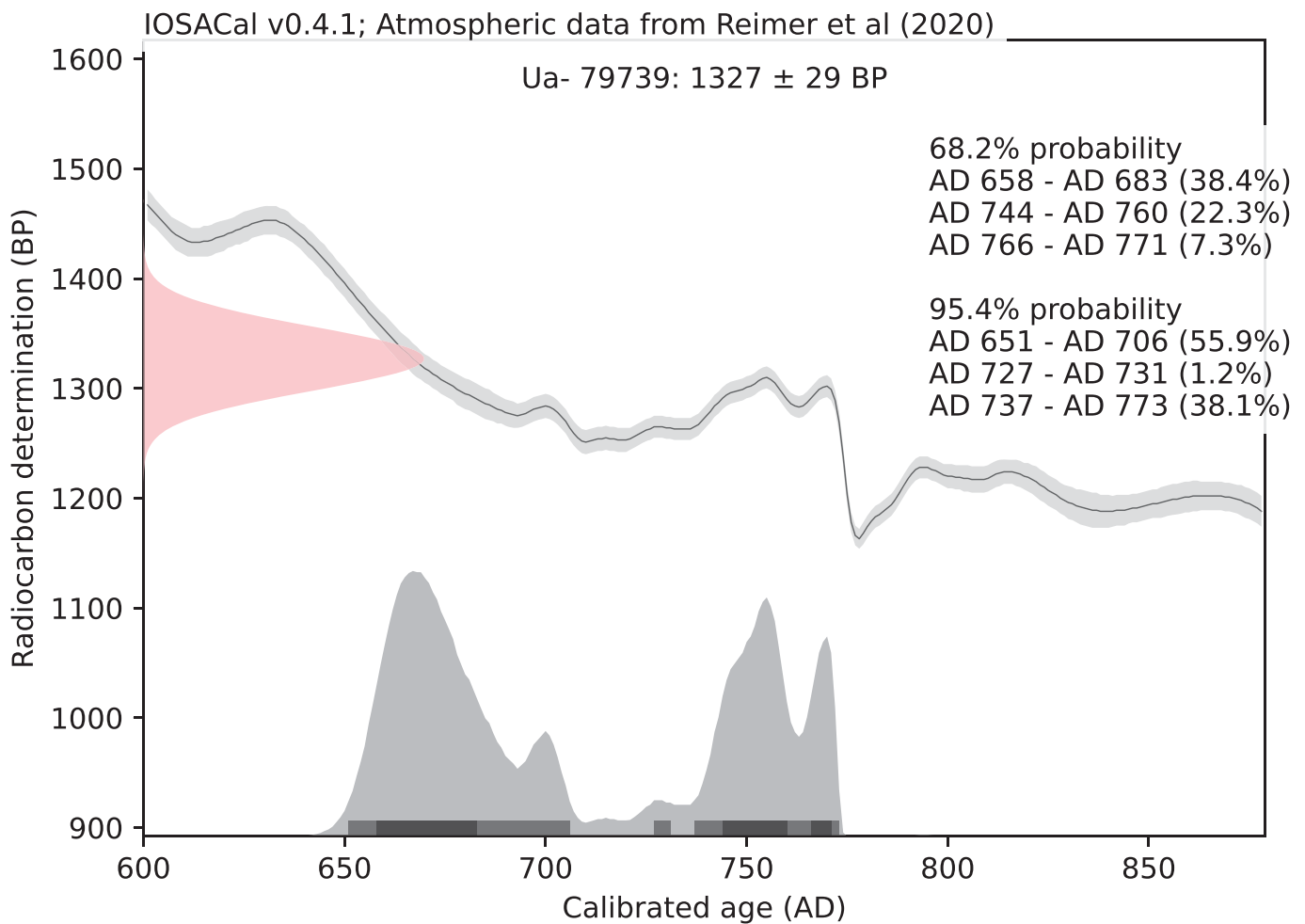
Melanie Melanie Mucke
2023.10.04
Mucke 13:04:19 +02'00'

Melanie Mucke/Daniel Primetzhofner

Kalibreringskurvor

IOSACal v0.4.1; Atmospheric data from Reimer et al (2020)

Appendix 2. Makrofossilanalys

ARKEOBOTANISK ANALYS AV JORDPROV FRÅN, L2010:1734, MUNKTRÄGÅRDEN 2, VADSTENA

BESTÄLLARE: ÖSTERGÖTLANDS LÄNSMUSEUM
ANALYS: STEFAN GUSTAFSSON 2023

Inledning

På uppdrag av Östergötlands länsmuseum har Arkeologikonsult utfört en arkeobotanisk analys av fyra jordprov från en undersökning inom L2010:1734, Munkträgården 2 i Vadstena, Östergötland. Analysen inriktades på hur växtligheten såg ut på platsen, funktionella bestämningar samt utplock till ¹⁴C-analyser.

Metod

Jordproverna våtsiktades och det använda sället hade en maskstorlek av 02 millimeter. Det framfloterade materialet undersöktes under mikroskop med en förstoring av 4 till 600 gånger. Artbestämning gjordes med hjälp av referenslitteratur och referenssamling (Schweingruber 1978/1990, Mork 1946, www.woodanatomy.ch).

Resultat

A509 P200019 Nedgrävning

Provet innehöll fyra små sädeskornsfragment samt träkol från ek och gran.

L6 P 200015 Nedgrävning

Provet innehöll träkol från björk och tall samt små obestämbara träkolsfragment.

A200112 P200013 Kulturlager

I provet hittades en förkolnad kärna av råg samt träkol från ask. Provet innehöll även fiskben. Materialet tolkas som hushållsavfall.

A200072 P200023 Kulturlager

I provet hittades två små fragment av korn samt träkol från hassel. Materialet tolkas som hushållsavfall

ANL. NR.	509	L6	200112	200072
PROV NR.	200019	200015	200013	200023
Förkolnad växtmakrofossil				
Obestämt korn				2
Råg			1	
Fragmenterad säd				
VEDART				
Ask			3	
Björk		4		
Ek	3			
Hassel				8
Gran	1			
Tall		9		
Obestämda fragment	5	7	6	9
Fiskben				4

Figur 1. Innehållet i de analyserade proverna.

Litteratur

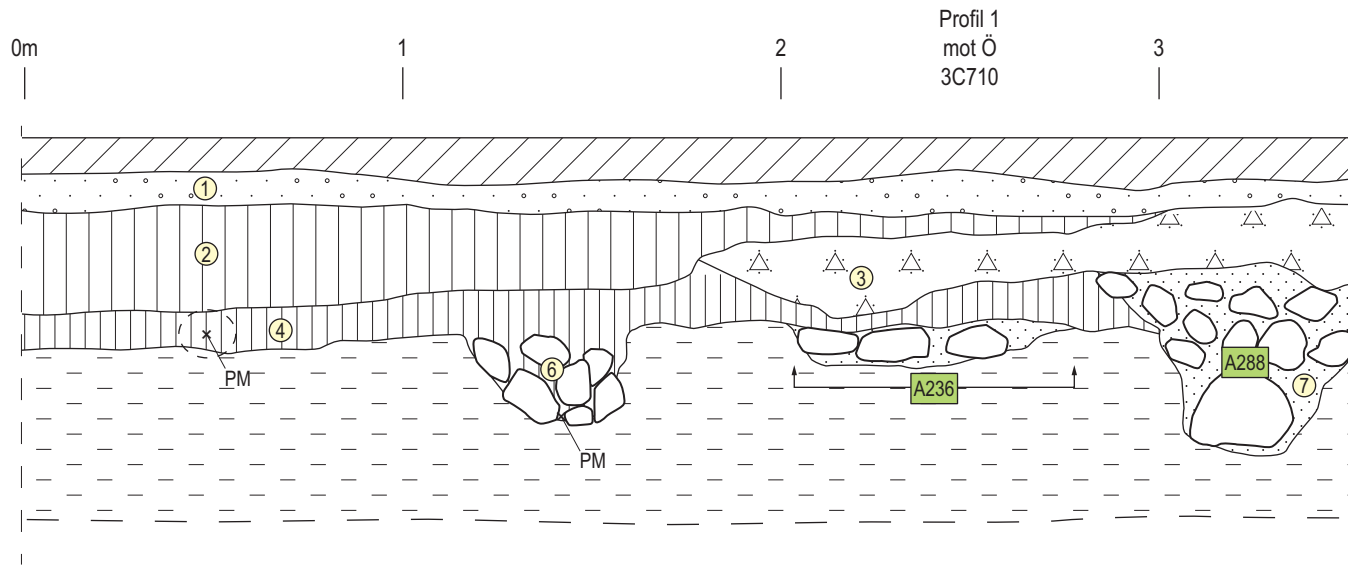
Mork, E. 1946. *Ved anatomi*.

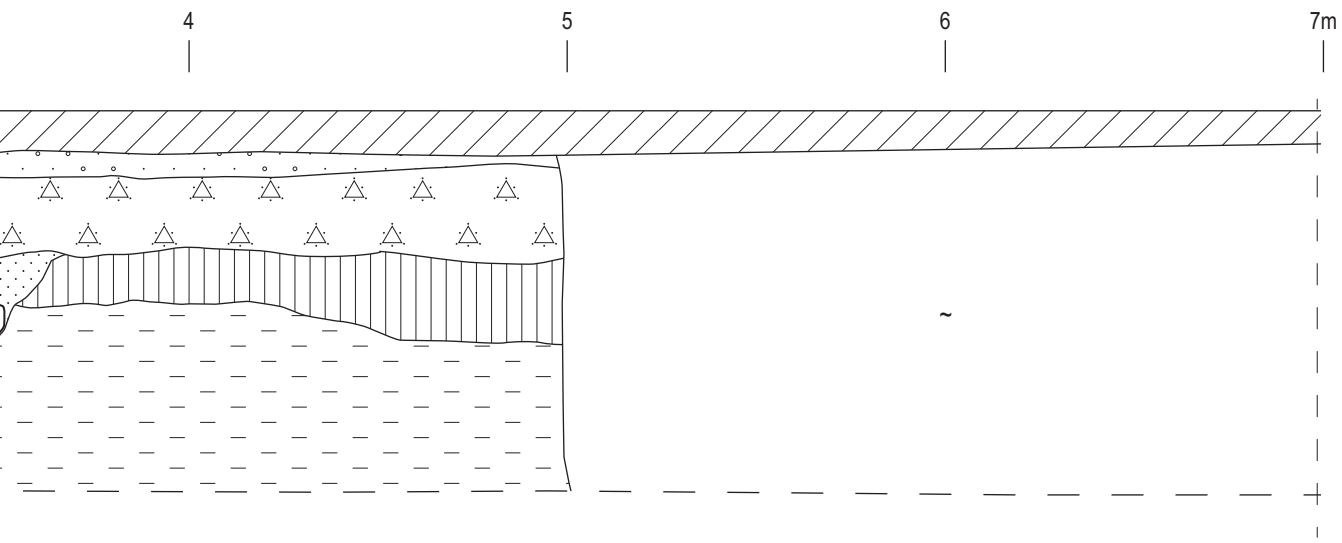
SCHWEINGRUBER, F. H. 1978. *Microscopic Wood Anatomy*. Structural variability of stems and twigs in recent and subfossil woods from Central Europe. Zug, Switzerland.

SCHWEINGRUBER, F. H. 1990. *Anatomy of European woods*. Paul Haupt förlag, Bern, Stuttgart, Wien.

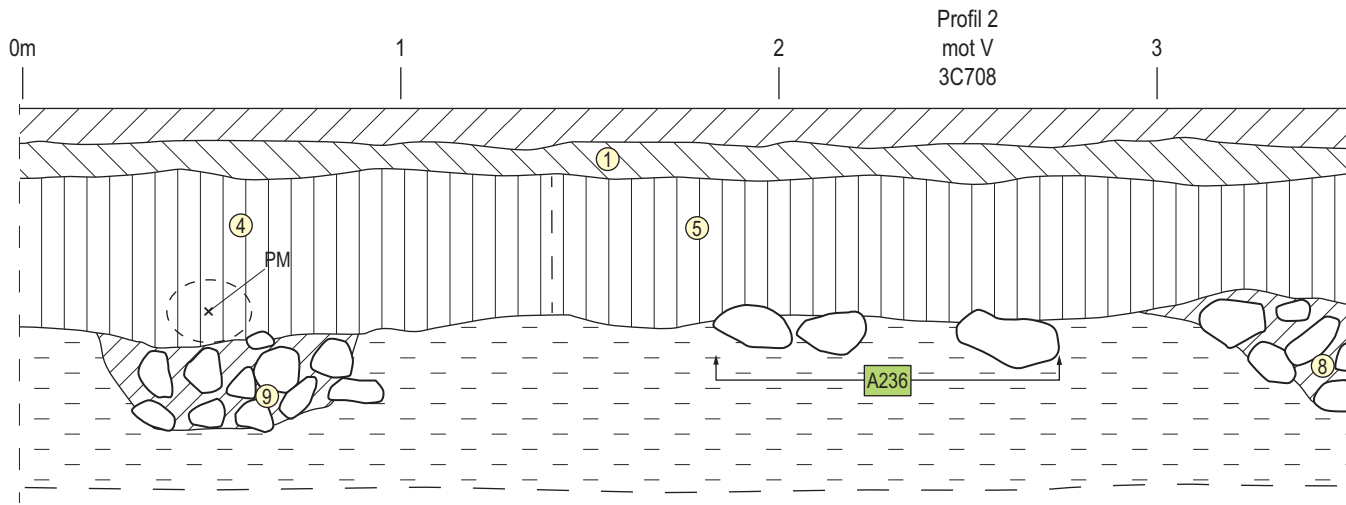
Hemsida, wood anatomy of Central European species:
www.woodanatomy.ch

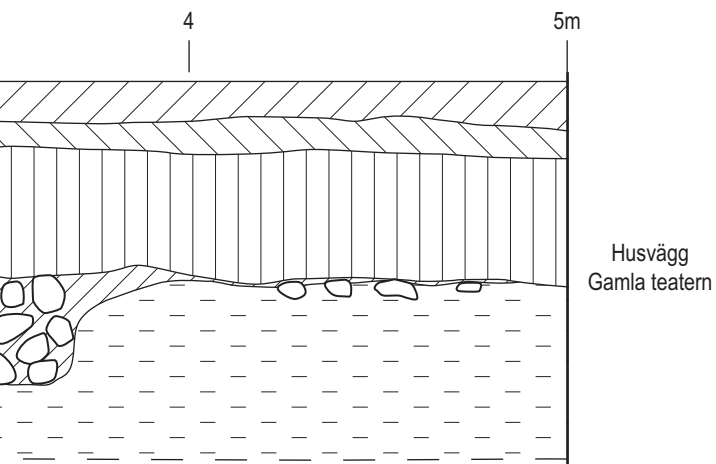
Bilaga 1. Ritningar

Gamla teatern
Munkträdgården 2
Vadstena stad och kommun, Ög
L2010:1734
Ritning 1
Skala 1:20
Dnr 0117/22
2022-10-17 Helén Romedahl
Renritning Johan Levin

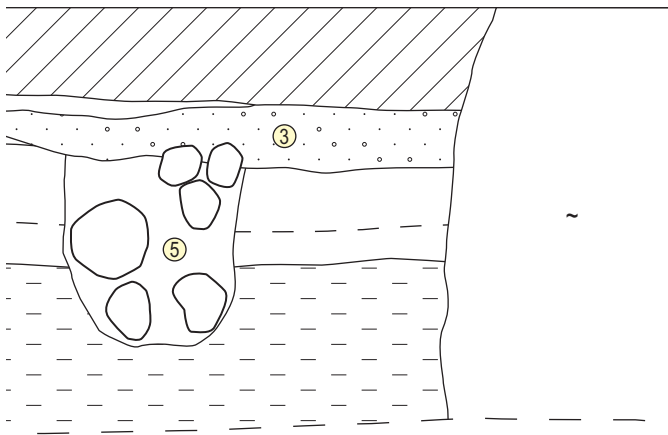

Gamla teatern
Munkträdgården 2
Vadstena stad och kommun, Ög
L2010:1734
Ritning 2
Skala 1:20
Dnr 0117/22
2022-10-17 Helén Romedahl
Renritning Johan Levin

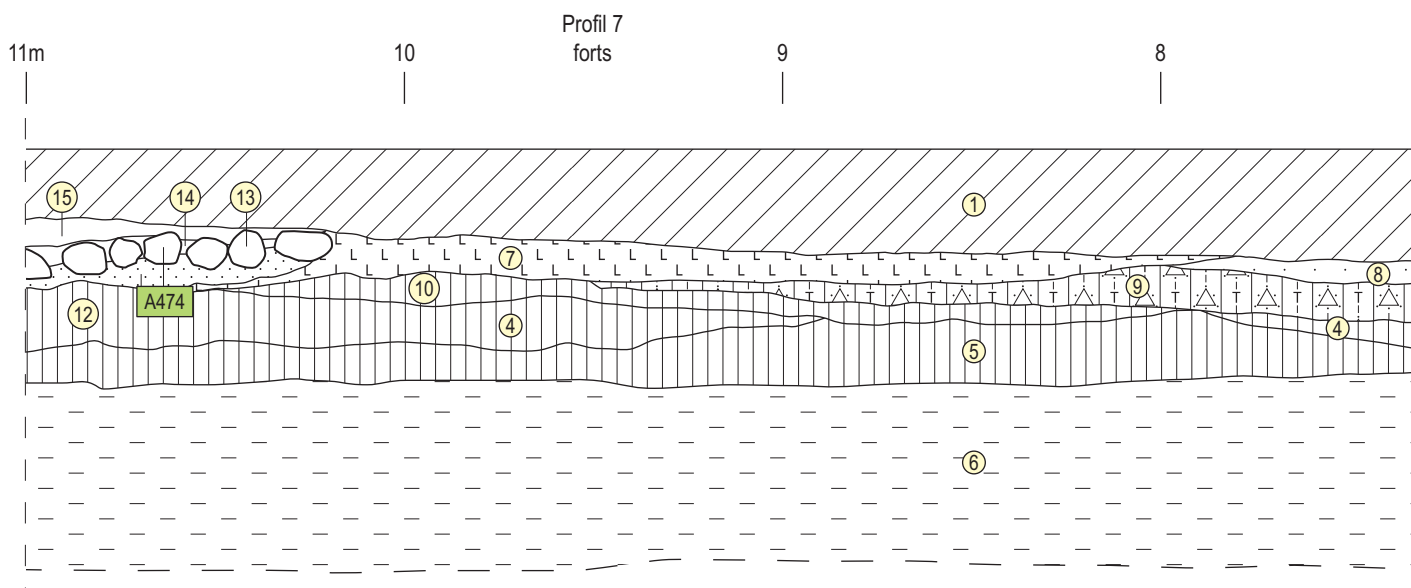
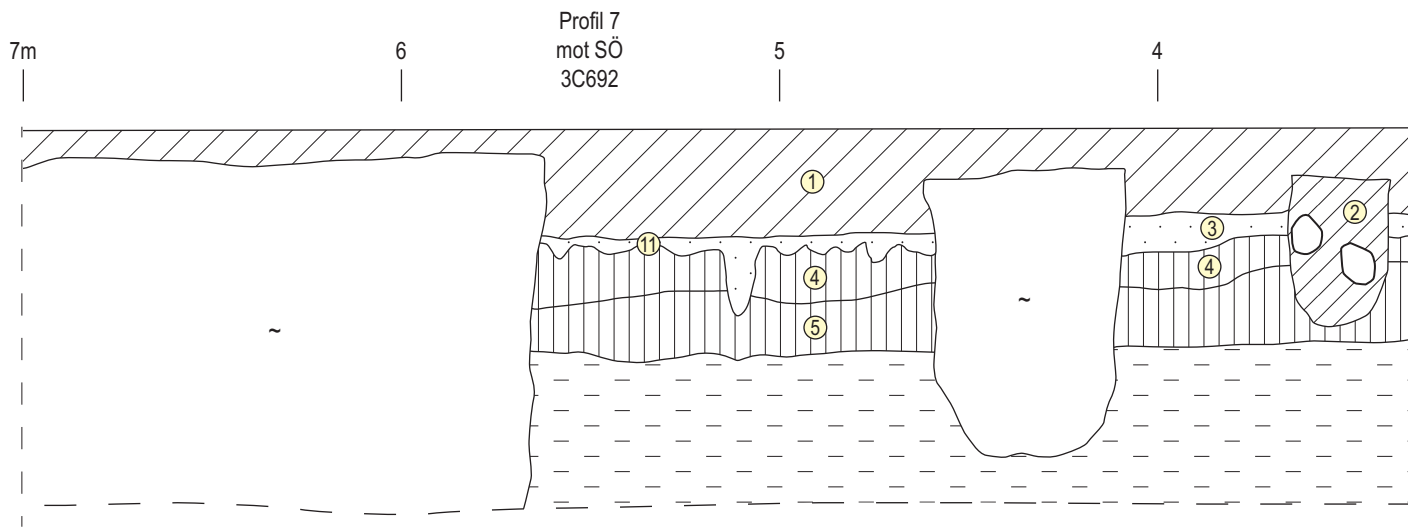
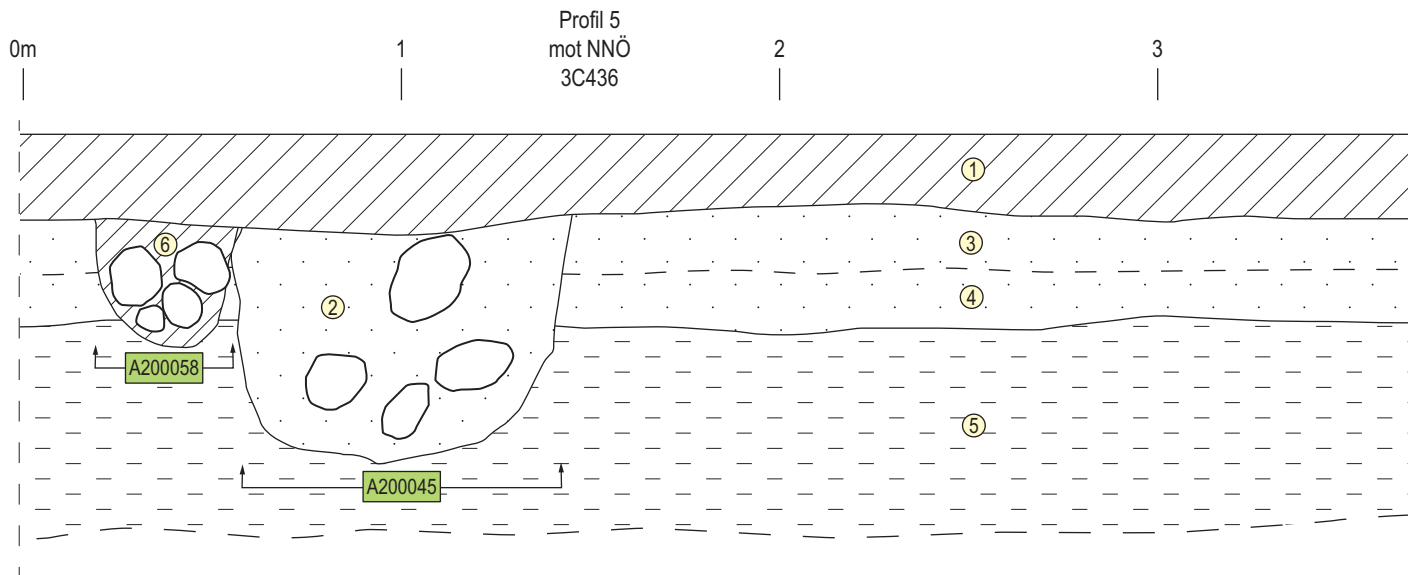
Profil 4
mot S
3C397

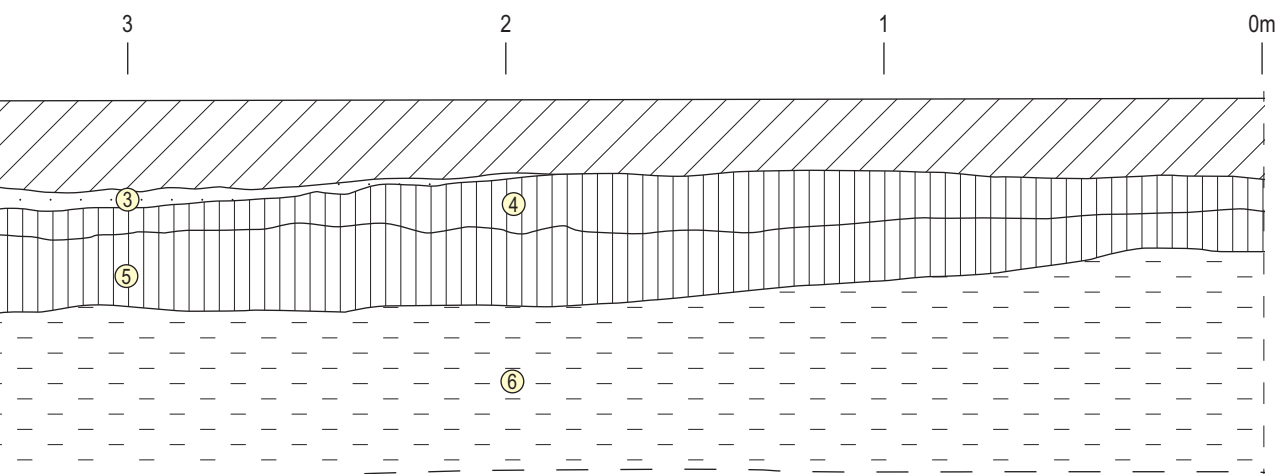
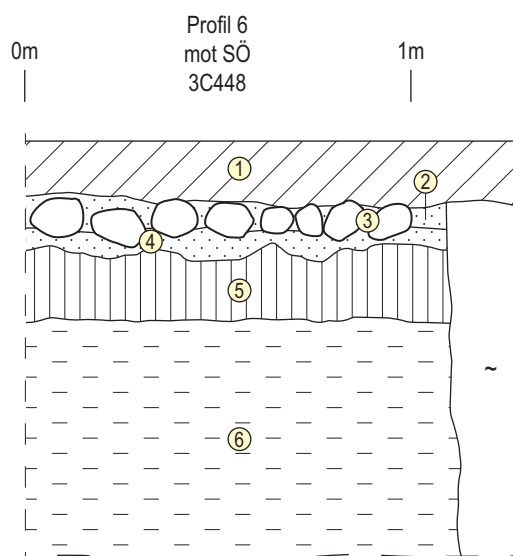
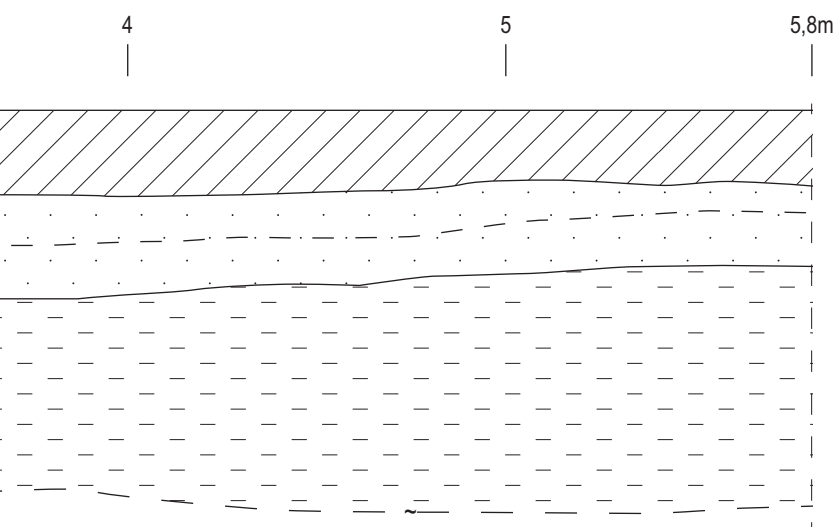
1

0m

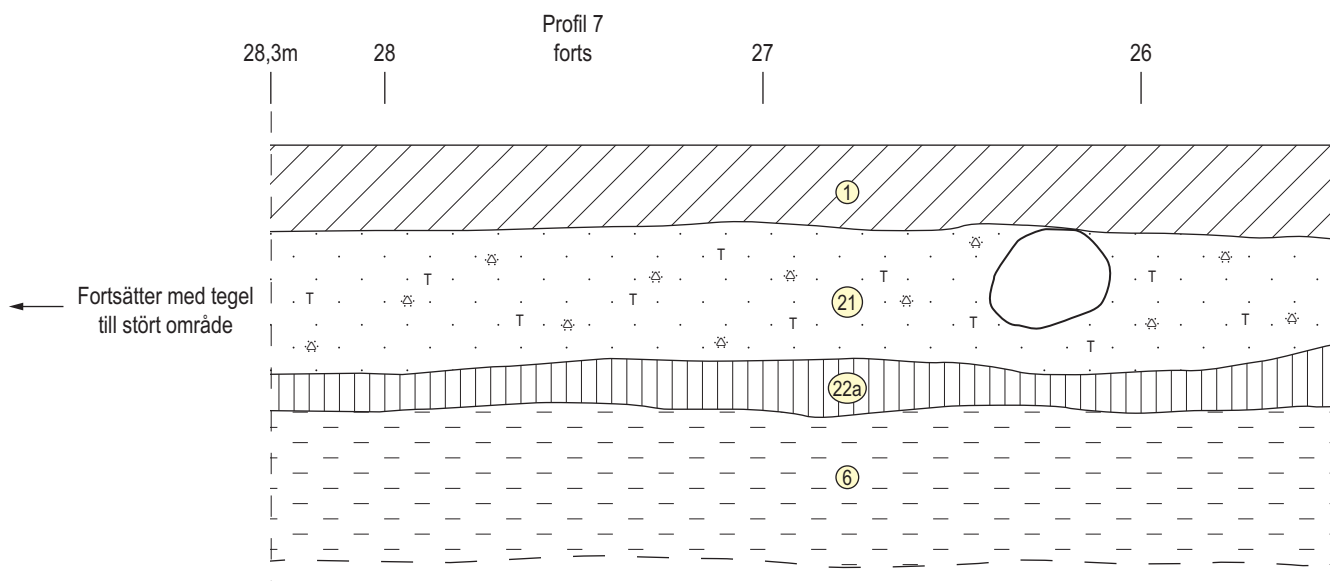
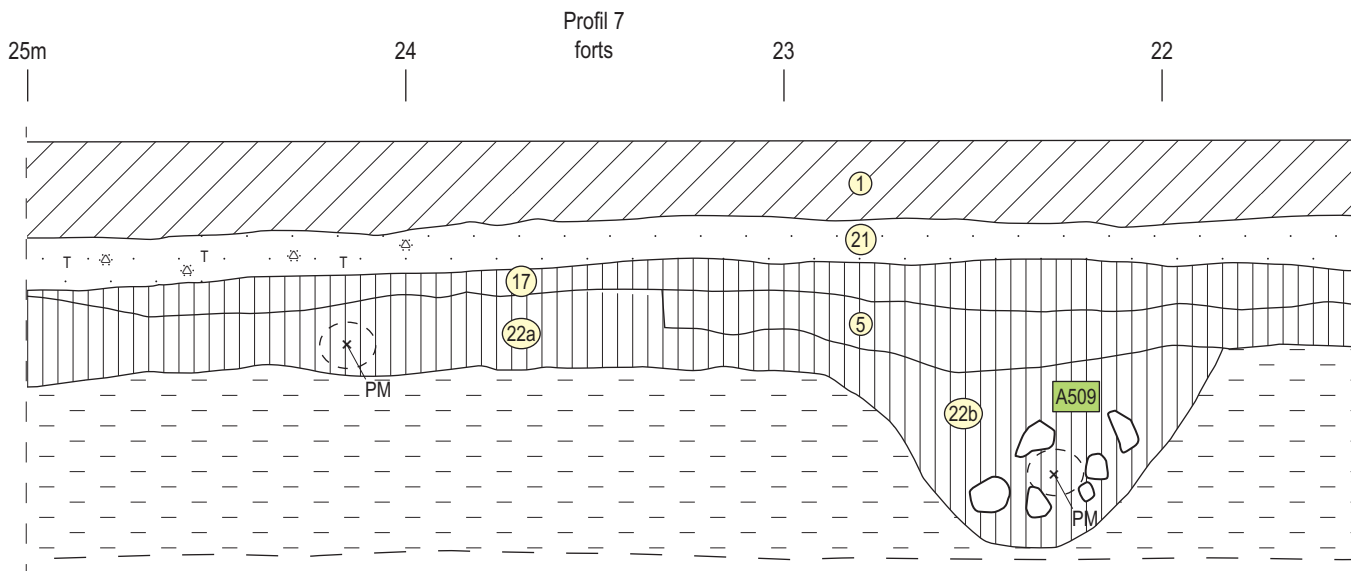
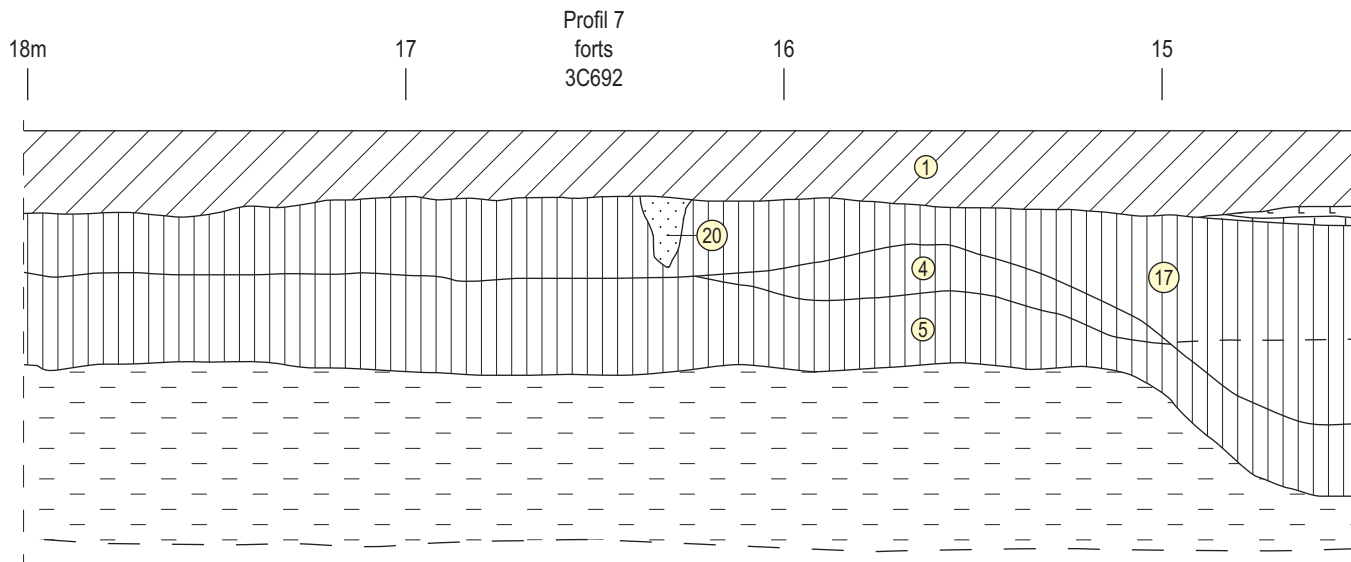

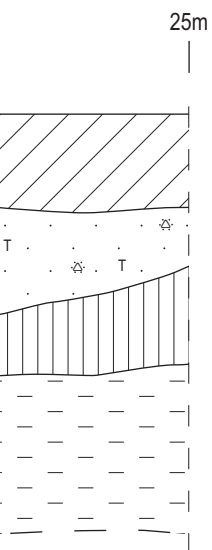
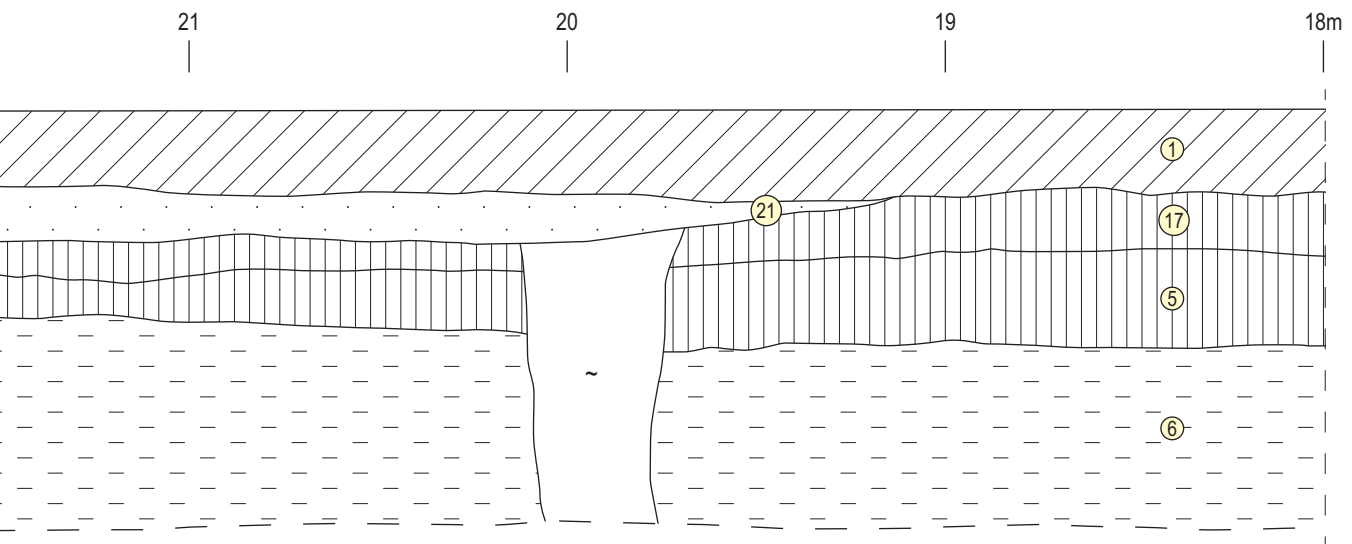
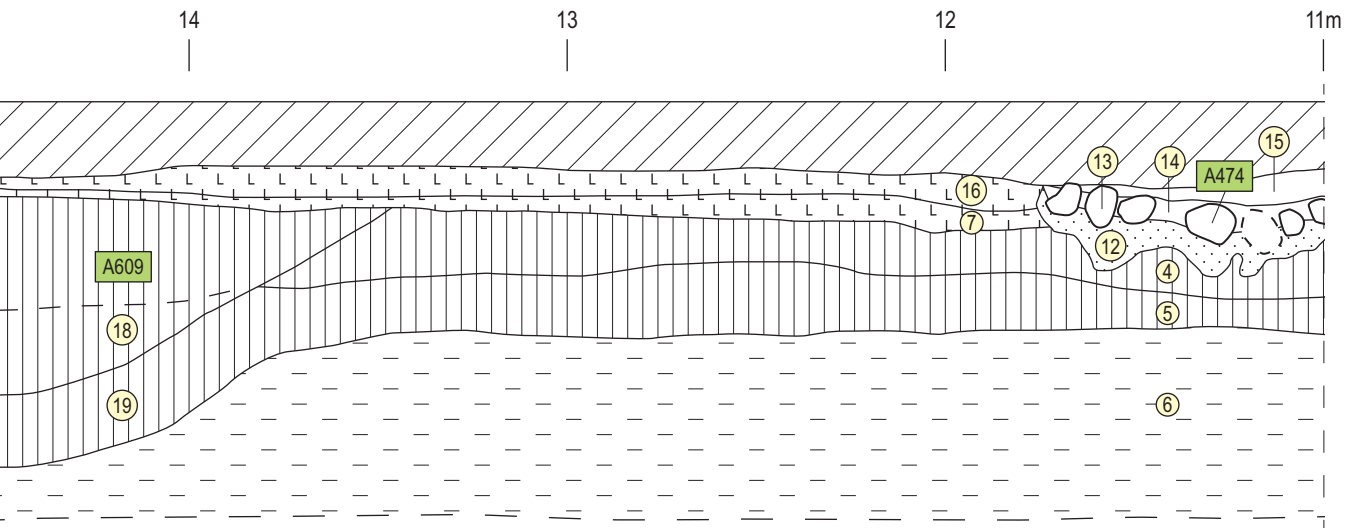
Gamla teatern
Munkträdgården 2
Vadstena stad och kommun, Ög
L2010:1734
Ritning 3
Skala 1:20
Dnr 0117/22
2022-10-26 Linnéa Hernqvist
Renritning Johan Levin

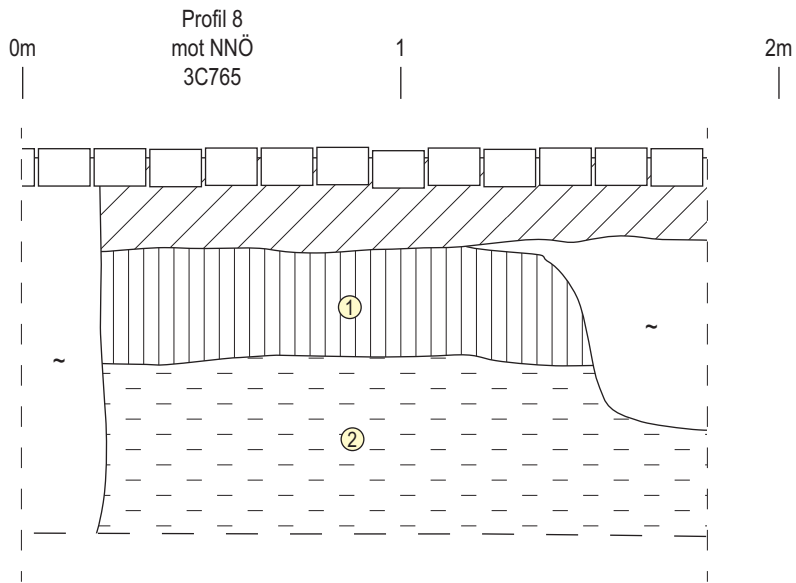

Gamla teatern
Munkträdgården 2
Vadstena stad och kommun, Ög
L2010:1734
Ritning 4
Skala 1:20
Dnr 0117/22
2022-10-27 Linnéa Hernqvist
Renritning Johan Levin

Gamla teatern
 Munkträdgården 2
 Vadstena stad och kommun, Ög
 L2010:1734
 Ritning 5
 Skala 1:20
 Dnr 0117/22
 2022-10-31 -- 11-01 Linnéa Hernqvist
 Renritning Johan Levin

Gamla teatern
Kyrkogatan/Klostergatan
Vadstena stad och kommun, Ög
L2010:1734
Ritning 6
Skala 1:20
Dnr 0117/22
2022-11-08 Linnéa Hernqvist
Renritning Johan Levin

Bilaga 2. Lagerbeskrivningar

Profil 1

C710 mot Ö

1. Flersiktade grus- och sandlager. Äldre gårdsplannivåer
2. Brun homogen sandig matjord. Samma som övre delen av L5, C708.
3. Raseringslag. Sand och kalkbruksklumpar
4. Grå något lerig sand, sotigt. Kolfragment. Samma som nedre delen av L5, C708. Makrofossilanalys.
6. Nedgrävning, endast synlig i profil. 0,50 m bred. 0,30 m dj. Fyllning: Blandat stenmaterial, osorterat. Skarpkantade och rundade. Sand. Makrofossilanalys.
7. Nedgrävning, endast synlig i profil. 0,80 m bred. 0,50 m dj. Fyllning: stenar och sand. Enstaka tegelkross. A288 är stenar i övre delen av fyllningen som initialt tolkades som stenläggning men som sannolikt är del av fyllningen.

Profil 2

C708 mot V

1. Flersiktade grus- och sandlager. Äldre gårdsplannivåer
4. "omrört" heterogent med sand och lerfläckar, kol, enstaka tegelkross. Rikligt med rötter
5. Brungrå "mager" sand, homogen. Möjligen två skikt med matjord men svårt att särskilja. Diffusa till inga tydliga lagerskillnader. Samma som L2 och L4, C710.
8. Nedgrävning, endast synlig i profil. Fyllning: stenar och sand. 0,70 m bred. 0,30 m dj.
9. Nedgrävning, endast synlig i profil. Fyllning: stenar och sand. 0,70 m bred. 0,25 m dj.

Profil 3

C394 mot S

1. Flersiktade grus- och sandlager. Äldre gårdsplannivåer.
2. Mörkbrun grusig sand. Äldre gårdsplan.
3. Beige grovsand. Äldre gårdsplan.
4. Stenläggning A200055. Framkom på 0,25 m djup under marknivån. Stenar 0,10-0,20 m st. Störd åt V, NV och N. Rest av borttagen äldre gårdsplannivå.
5. Gulbeige grovsand. Sättsand. Ev samma händelse som L3.
6. Brungrå siltig sand. Småsten och grus. Måttligt med tegelkross och murbruksfragment. Fyllnadslager för gårdsplan.
7. Undergrund. Gulbrun siltig lera, stenig.

Profil 4

C397 mot SSV

1. Flersiktade grus- och sandlager. Äldre gårdsplannivåer.
2. Gråbrun grusig sand, heterogent och kompakt. Tegelkross, kalkbruk, småsten och kol, djurben. Utfyllnadslager.
3. Gråbrun grusig sand. Utfyllnadslager.
4. Gul mellangrov sand.
5. Stenskott stolphål A200058.
6. Mörk brungrå siltig sand, heterogen och kompakt. Tegelkross, kalkbruk och kol. Inslag av grus och enstaka djurben. Utfyllnadslager.
7. Som L6 men grusigare och rikligt med småsten. Lagerskiftet var inte lika tydligt i plan som i profil. Infiltrerat mot bottenleran.
8. Undergrund. Gulbrun siltig lera, stenig.
9. Stenläggning A272. Stenläggning. Framkom på 0,20 m under marknivån. Består av 0,10-0,15 m stora stenar. Rest av borttagen äldre gårdsplannivå. Genomskärs av störning A290 (kabel).

Profil 5

C436 mot NNÖ

1. Flersiktade grus- och sandlager. Äldre gårdsplannivåer.
2. Stenfyllad grop A200045. Framkom på 0,20 m djup under marknivån. Rund form. Fylld med samma material som L3 som gropen grävts igenom. Diffus nedgrävningskant.
3. Mörk brungrå siltig sand, heterogen och kompakt. Tegelkross, kalkbruk och kol. Inslag av grus och enstaka djurben. Utfyllnadslager. Samma kontext som L6, C397.
4. Som L3 men grusigare och rikligt med småsten. Lagerskiftet var inte lika tydligt i plan som i profil. Infiltrerat mot bottenleran. Samma kontext som L7, C397.
5. Undergrund. Gulbrun siltig lera, stenig.
6. Stenskott stolphål, A200042. Fyllning homogen gul och brun grusig sand och sten. Framkom grunt på 0,20 m djup under marknivån. Bildar en linje med fler av samma sorts nedgrävningar i Ö-V riktning.

Profil 6

C448 mot SSÖ

1. Flersiktade grus- och sandlager. Äldre gårdsplannivåer.
2. Brun sand.
3. Stenläggning A200062. Framkom på 0,20 m djup under marknivån. Stenar 0,10-0,15 m st. Rest av äldre gårdsplannivå.
4. Gul grovsand. Sjösand. Sättsandslager.
5. Mörkgrå lerig sand, heterogen och kompakt. Grusig, småsten, tegelbrockor, murbruk.

Profil 7

C692 mot SV

1. Flersiktade grus- och sandlager. Äldre gårdsplannivåer.
2. Nedgrävning, endast synlig i profil. Fyllning homogen gul och brun grusig sand och sten.
3. Ljusbrun grusig sand.
4. Gråbrun lerig sand, grusig. Tegelkross, kalkbruk, enstaka djurben. Samma kontext som L6, C397.
5. Gråbrun lerig sand, heterogen. Samma kontext som L7, C397. I norr är stort inslag raseringsmassor; tegelsten/-brockor/-kross, kalkbruk (brukprov insamlat). Raseringsmaterialet avtar något vid 9 m på profilritningen. I övrigt småsten, grus och kol. Enstaka djurben.
6. Undergrund. Gulbrun siltig lera, stenig.
7. Beigebrun kompakt lera uppblandad med brun sand, grus, småsten och enstaka tegelkross. Utjämnings?
8. Ljus brungrå sand, lerig.
9. Domineras av raseringsmassor; tegelbitar- och brockor (hårt, orangebränt troligen sentida) och murbruk/kalkbruk från småbitar till klumpar. Enstaka spik.
10. Heterogen mörkgrå lerig och grusig sand. Tegel- och kalkbrukskross.
11. Gulbeige mellangrov sand, grusig. Sjösand. Sättsandslager till stenläggning. Samma som L12.
12. Gulbeige mellangrov sand, grusig. Sjösand. Sättsandslager till stenläggning. Samma som L11.
13. Stenläggning A474. Ränna i NÖ-SV riktning. Framkom på 20-0,30 m djup under marknivån. Rest av äldre gårdsplannivå.
14. Grå lerig sand, heterogen och kompakt. Inslag av grus och träfragment. En järnkniv, en bit planglas/fönsterglas, järnspik, flintgods låg i lagret på stenläggningen.
15. Ljusbrun/gul finsand, varvat med flera tunna linser av L14. Botten är ojämn i form av stenavtryck; kan vara sättsand för en yngre (borttagen) stenläggning eller avsatta sandlager över rännan i stenläggningen
16. Som L7 men mer grus- och sanduppblandat.

17. Svartgrå lerig grusig sand, heterogen. Småsten, tegelkross- och brockor, kalkbrukskross, kol och sot. Även fyllning i dike A609.
18. Som L17 men sandigare.
19. Som L5 men ljusare och mer luckert, går inte att se någon skarp gräns eller nedgrävningskant för diket utan sannolikt är L5 och L19 samma kontext alt. infiltration från L17.
20. Gul mellangrov sand.
21. Gul mellangrov sand. Vid 24 m blandas sanden med kraftig mängd tegelstenar, taktegel, murbruk/kalkbruk och cementliknande bruk i bitar och större sjok. Sten, spik. Utfyllnad med raseringsmaterial i modern tid.
- 22a. Brun siltig och lucker sand. Stort inslag grus och småsten. Rötter. Lik L5. Makrofossilanalys
- 22b. Nedgrävning A509. Som 22a men mer lucker. Måttligt med djurben och stenar (insamlat, C14). Makrofossilanalys.

Profil 8

C765 mot N

1. Grå kompakt lera, något siltig och grusig. Heterogen. Enstaka djurben och tegelkross. Spridd småsten. Rödbruna inslag i leran – nedbrutet trä eller järnutfällningar?
2. Undergrund. Gulbrun lera med stenar.

Östergötlands museum har under oktober och november 2022 genomfört två arkeologiska undersökningar i form av schaktningsövervakning i Munkträdgården 2, invid Gamla teatern, samt i Klostergatan i Vadstena stad. Arbetet utfördes i samband med schaktningar för fjärrvärmeledning. Resultaten från de båda schaktstäckorna samrapporteras i föreliggande rapport.

De äldsta lämningarna på gårdsplanen vid Gamla teatern var bl a stenfyllda gropar och ett odlingslager. Dessa kunde med hjälp av ^{14}C -analys dateras till 651–773 respektive 887–1014 e Kr (Ua-79738 och Ua-79739). I större delen av schaktsträckan dokumenterades grusiga jordlager med byggavfall som antyder att marken vid flera tillfällen blivit avbanad och utfylld med påförda massor. De yngsta lämningarna utgjordes av gårdsbeläggningar från 1800–1900-talen, däribland en fragmenterad kullerstensläggning.

Schaktsträckan som grävdes i Klostergatan samt korsningen Klostergatan/Kyrkogatan var söndergrävd av tidigare ledningsschakt med undantag för ett litet orört parti i korsningen.

ISSN 1403-9273
Rapport 2023:44